

RAPPORT 2023

Valideringsrapport 2023 – läge och utveckling av validering nationellt och regionalt

PUBLICERAD: 2023-09-05

UPPDATERAD: –

DNR: MYH 2023/2135

ISBN: 978-91-89815-12-4

Myndigheten för yrkeshögskolan

Sammanfattning

Uppföljningsrapporten av valideringsområdet 2022 är den tredje som tagits fram av arbetsgruppen för validering inom ramen för arbetet inom myndighetssamverkan för kompetensförsörjning och livslångt lärande. Arbetet med att följa upp valideringsområdet inleddes under Valideringsdelegationen. Delegationen tog fram två lägesbeskrivningar 2018 och 2019 vilket gör att det med denna rapport nu finns möjlighet att följa utvecklingen under flera år.

Antalet branschvalideringar har fortsatt att öka under 2022 (6 272) jämfört med 2021 (5 625) och är nu över nivån för antalet genomförda valideringar före covid-19-pandemin. Det yrkesområde som genomfört flest valideringar 2022 är industriteknik BAS. Antalet yrkesområden som går att validera mot fortsätter att öka och omfattar nu 152 områden, även om alla inte är operativa. På några år har det ökat från drygt 60 områden. Allt fler branscher väljer att få sina kvalifikationer nivåplacerade i den svenska referensramen för kvalifikationer och livslångt lärande (SeQF). Branscherna menar att detta ökar möjligheten till kvalitetssäkring av kvalifikationerna samt gör det lättare för branschen att kommunicera kompetenskraven för yrkesrollen med olika utbildningsaktörer för att kunna ta fram relevanta yrkesutbildningar. Arbetsförmedlingens anvisningar till validering sjönk under 2022 jämfört med 2021 och 2020. Arbetsförmedlingen upphandlar validering och totalt finns det nu avtal för 40 yrkesroller samt några planerade avtal för lokalvård och skogsmaskinsförare.

Under hösten 2022 undersökte Skolverket arbetet med valideringar hos ett urval av huvudmän i syfte att kontrollera kvaliteten på de rapporterade uppgifterna om validering. Skolverkets samlade bedömning är att uppgifterna ännu inte håller tillräckligt god kvalitet för att kunna utgöra underlag för officiell statistik. Skolverket redovisar i denna rapport elever som har en registrerad validering i någon kurs inom kommunal vuxenutbildning. På grundläggande nivå var det knappt 2 procent, 1 100 elever, som hade någon registrerad validering. På gymnasial nivå var andelen ungefär 2 procent, 4 240 elever. Andelen elever med registrerad validering har ökat med knappt en procentenhet på grundläggande nivå och är oförändrad på gymnasial nivå jämfört med 2021.

Inom yrkeshögskolan ligger andelen studerande med minst en tillgodoräknad kurs mellan 2 och 3,5 procent åren 2016–2021. Det har skett en liten ökning mellan 2021 och 2022, från 3,1 procent till 3,3 procent. För samtliga år är det en större andel kvinnor än män med minst en kurs tillgodoräknad. Försöksverksamheten YH-flex avslutades 2022. Försöksverksamheten har genomförts inom befintligt regelverk för yrkeshögskolan. Modellen för utbildning på YH-flexplats består av två delar. En första del som innebär att den studerandes tidigare lärande kartläggs och bedöms i syfte att kunna tillgodoräkna en betydande del av utbildningen. Den andra delen innebär att den studerande genom en kompletterande utbildning med ett individuellt anpassat upplägg ges möjlighet att utveckla de kunskaper, färdigheter och kompetenser som fattas för att kunna erhålla en examen. Statsbidragsmodellen består av två delar som följer modellen för utbildning på YH-flexplats, en fast summa (10 000 kr per studerande) för att ersätta arbetet med validering och tillgodoräknande och en rörlig del baserat på omfattningen av den kompletterande utbildningen. Försöksverksamheten har visat en besparing på statsbidraget motsvarande 43 procent, jämfört med om studerande hade gått hela den ordinarie utbildningen. I genomsnitt har en studerande på YH-flexplats kunnat tillgodoräkna sig 44 procent av utbildningen.

Universitetskanslersämbetet publicerade en uppföljning av lärosätenas bedömning av reell kompetens 2021. Rapporten visar hur svårt det är att få fram en nationell statistik av validering av reell kompetens inom den högre utbildningen. För uppföljningen av 2022 valde arbetsgruppen att följa upp vad 29 lärosäten själva redovisade om validering av reell kompetens i sina årsredovisningar. Genomgången visar att bilden från UKÄ:s rapport kvarstår.

Arbetet med validering fortsatte i landets regioner under 2022 genom de 16 utvecklingsprojekt som påbörjades i 20 regioner. Projekten pågår till december 2024. Gemensamt för projekten är att stärka valideringens koppling till det regionala kompetensförsörjningsarbetet. Flera regioner arbetar med kommunikationsinsatser för att stärka valideringens roll samt öka tillgängligheten till validering. Flera projekt arbetar med att öka stödet till kommunernas arbete med validering inom kommunal vuxenutbildning samt lyfta fram möjligheterna till branschvalidering. Andra insatser är att öka kunskapen hos företag om möjligheter till validering som verktyg för strategisk kompetensförsörjning.

I den sammanfattande analysen lyfts vikten av att fortsätta bygga hållbara strukturer för det decentraliserade valideringsområdet med flera ansvariga myndigheter och många anordnare och aktörer. På nationell nivå samverkar därför ansvariga myndigheter inom valideringsområdet på ett kontinuerligt och systematiskt sätt. På regional nivå finns det regionala projekt som syftar till att bygga hållbara strukturer för validering och för de aktörer som finns i varje region.

Avgörande för att kunna följa utvecklingen inom valideringsområdet är tillgången på tillgänglig och trovärdig statistik. Det behövs insatser för att få fram bättre möjligheter till statistik för i stort sett alla sektorer i valideringssystemet.

Mycket av utvecklingen inom valideringsområdet är och har varit finansierat via olika utvecklingsprojekt eller möjligheten att ansöka om statsbidrag. Det kan finnas en utmaning när steg ska tas från utvecklingsprocess till mer av förvaltning, inte minst om det som tagits fram av modeller och metoder inte nyttjas och kommer till användning.

Tydliga incitament för finansiering av validering är en viktig fråga för de som arbetar lokalt med validering. Försöksverksamheten med YH-flex visar på vikten av finansiering för anordnare och valideringsaktörer.

I analysen tas utvecklingen inom omställningsområdet upp. Införandet av omställningsstudiestödet borde ge en större efterfrågan på valideringsinsatser både inom arbetslivet och utbildningssektorn, och på så sätt öka antalet valideringar.

1 Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
1 Innehållsförteckning	4
2 Inledning och syfte	6
2.1 Bakgrund till uppföljningsrapporten	6
2.2 Förordningsförändringar och nyheter inom valideringsområdet	6
2.3 Rapportens syfte och disposition	8
3 Myndigheternas gemensamma arbete inom valideringsområdet	9
3 Utveckling och resultat av validering inom arbetsliv och utbildning	10
3.1 Arbetslivets kvalifikationer (branschvalidering)	10
3.1.1 Genomförande av uppföljningen	10
3.1.2 Resultat av uppföljningen	10
3.1.3 Möjligheter till fortsatt utveckling	12
3.1.4 Statsbidrag för utveckling av branschvalidering	12
3.2 Arbetet med validering inom Arbetsförmedlingen	14
3.2.1 Möjligheter till validering	14
3.2.2 Upphandling av validering	14
3.2.3 Anvisningar till validering och deltagares etablering på arbetsmarknaden efter avslutat program	15
3.2.4 Främjandemedel för insatser inom validering för nyanlända	16
3.3 Kommunal vuxenutbildning och validering	18
3.3.1 Möjligheter till validering inom komvux	18
3.3.2 Statistik om komvux 2022	18
3.3.3 Prövning och validering	18
3.3.4 Inrapporteringen av validering behöver förbättras	19
3.3.5 Statistik om prövning	19
3.3.6 Statistik om validering	19
3.3.7 Skolverkets arbete med att främja utvecklingen av validering	19
3.3.8 Statsbidrag för kartläggning och validering	20
3.4 Yrkeshögskolan	21
3.4.1 Möjligheter till validering	21
3.4.2 Behörighet till program inom yrkeshögskolan utifrån reell kompetens	21
3.4.3 Tillgodoräkningen i program inom yrkeshögskolan	23
3.4.4 Försöksverksamheten YH-flex	26
3.5 Kontakttolkutbildning	28
3.6 Universitet och högskolor	29
3.6.1 Inledning	29
3.6.2 Uppföljning av lärosätenas bedömning av reell kompetens	30
3.6.3 UHR samordnar lärosätenas validering av yrkeskunskaper vid antagning till yrkeslärarprogrammet	32
4 Arbetet med hållbara strukturer för validering inom regionerna	33
4.1 Arbetet inom projektet Valideringslyft	33
4.2 Regionernas fortsatta arbete med hållbara strukturer	33
4.3 Regionernas arbete och projektplaner	34
5 Sammanfattande slutsatser och arbetet framåt	35
5.1 Validering inom arbetslivet	35
5.1.1 Arbetslivets kvalifikationer	35
5.1.2 Arbetet med validering inom Arbetsförmedlingen	35

5.2	Validering inom utbildning	36
5.2.1	Komvux	36
5.2.2	Yrkeshögskolan.....	36
5.2.3	Högre utbildning	37
5.3	Sammanfattande analys	38
6	Referenser	40
	Bilagor.....	43
	Bilaga 1. Respondenter 2022 års uppföljning för branschvalidering	43
	Bilaga 2: Tabell som visar antalet valideringar fördelat på yrkesområden 2022 samt information om valideringen är operativ, nivåplacerad enligt SeQF samt upphandlad av Arbetsförmedlingen.....	44

2 Inledning och syfte

2.1 Bakgrund till uppföljningsrapporten

Sedan 2020 har det funnits en arbetsgrupp för valideringsfrågor som ingår i myndighetssamverkan för kompetensförsörjning och livslångt lärande. Arbetsgruppen består idag av medlemmar från Arbetsförmedlingen, Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH), Statens skolverk (Skolverket), Tillväxtverket samt Universitets- och högskolerådet (UHR). Arbetsgruppen arbetar med att via gemensamma insatser sprida information och kunskap om validering för aktörer och anordnare av validering inom utbildningssektorn och arbetslivet. Arbetsgruppen har tagit fram två rapporter publicerade 2021 och 2022, som redogör för utvecklingen och resultat inom valideringsområdet för verksamhetsåren 2020 och 2021. Genom att koppla arbetsgruppens uppföljningar med de lägesrapporter som valideringsdelegationen tog fram under sitt arbete 2016–2019, varav den sista publicerades i maj 2019¹, ges nu en möjlighet att följa utvecklingen över en längre tidsperiod. Årets rapport speglar utvecklingen och resultat för valideringsområdet under 2022.

2.2 Förordningsförändringar och nyheter inom valideringsområdet

Valideringens betydelse för individens möjligheter till livslångt lärande oavsett studieform och utbildningsnivåer har kommit alltmer i fokus de senaste åren. Nya regleringar om validering har tillkommit i både lag och förordning från den 1 januari 2023.

Från den 1 januari 2023 började den nya valideringsförordningen² gälla. Förordningen syftar till ett mer sammanhållet och enhetligt nationellt system för validering och ska tydliggöra värdet av validering för både individ och arbetsgivare. Förordningen ska fungera som ett komplement till den nya regleringen om validering i skollagen. Förordningen innehåller definitioner av begrepp och vad en valideringsprocess ska innehålla. Förordningen innehåller också bestämmelser för vad en validering ska kunna leda till i form av kvalifikationer som finns nivåplacerade i den svenska referensramen för kvalifikationer (SeQF).³ Genom att förordningen började gälla den 1 januari 2023 och denna rapport speglar utvecklingen för verksamhetsåret 2022 har arbetsgruppen inte haft möjligheter att följa upp hur förordningen påverkat utvecklingen inom valideringsområdet.

I och med att valideringsförordningen trädde i kraft 1 januari 2023 gjordes ett tillägg till den tidigare lydelsen i bestämmelsen om tillgodoräknanden i yrkeshögskoleförordningen:

Den studerande kan inför tillgodoräknande erbjudas validering enligt valideringsförordningen (2022:1549). Förordning (2022:1552).⁴

¹ Valideringsdelegationen. 2019. Läge och utveckling av validering – årlig redovisning, maj 2019.

² Valideringsförordning (2022:1549).

³ Regeringskansliet. 2022. Pressmeddelande: Ökad enhetlighet ska förbättra möjligheterna till validering, 2022-11-28. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/11/okad-enhetlighet-ska-forbatta-mojligheterna-till-validering/> (hämtad 2023-07-05).

⁴ Förordning (2009:130) om yrkeshögskolan.

Regeringen beslutade⁵ hösten 2022 att genomföra förändringar i paragraf 13 i förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program. Förändringar innebär att förordningen kopplas till valideringsförordningen genom skrivelsen:

Det får göras en validering enligt valideringsförordningen (2022:1549) av en arbetssökandes kunnande.

Den nya regleringen i skollagen gör gällande att huvudmannen för komvux ska erbjuda eleven i komvux validering om eleven behöver det och om valideringen görs inom ramen för en eller flera kurser eller nivåer som bekostas av elevens hemkommun. Med anledning av de lagändringar i skollagen, som trädde i kraft den 1 januari 2023, fick Skolverket ytterligare ett uppdrag inom valideringsområdet. I regleringsbrevet för 2022 anges att Skolverket ska "utforma stöd till kommunerna för genomförande av inledande kartläggning av presumtiva elevers kunnande och validering inklusive fördjupad kartläggning av kunnande för elever i komvux".⁶

I Skolverkets beredning som togs fram utifrån det nya uppdraget under våren 2022 framkom att Skolverket redan erbjuder ett rikt och varierat stöd utifrån arbetet med validering.⁷ Dessa stöd är enligt beredningen fortfarande relevanta, men behöver uppdateras och utvecklas i enlighet med den nya lagstiftningen. Vidare behöver myndigheten förklara vad validering innebär utifrån den nya definitionen samt även förtydliga hur valideringsprocessens olika delar hänger samman. Insatsen för det nya uppdraget ska beröra den inledande kartläggningen samt valideringsprocessens olika delar. Därtill ska Skolverket ta fram stöd för hur kompletterande utbildning kan genomföras. Skolverket behöver också förtydliga vilken roll den individuella studieplanen (ISP) har i detta sammanhang så att den blir kvalitativ och ändamålsenlig. Insatsens stöd ska rikta sig till huvudman, rektor, studie- och yrkesvägledare samt till lärare och bestå av följande delar:

- Information på skolverket.se
- Kompetenshöjande insatser
- Spridning av lärande exempel

Samtliga delar ska genomföras under 2023. I slutet av 2022 beslutade myndigheten att även släcka ned den nuvarande webbutbildningen från den 1 januari 2023. Anledningen är att innehållet inte stämmer överens med den kommande lagstiftningen om inledande kartläggning och validering. Skolverket och Myndigheten för yrkeshögskolan har inlett arbetet med att ta fram en ny webbutbildning under 2023.

Vid årsskiftet 2023 beslutade regeringen om en ändring⁸ i Myndigheten för yrkeshögskolans instruktion som innebär att den uppgift som myndigheten haft tillfälligt, att följa och stödja utvecklingen inom valideringsområdet, blev permanent. Myndigheten fick också ett utökat uppdrag som innebär att utöver att sprida kunskap och information om validering också bidra till en långsiktig kunskapsuppbyggnad för utförare av validering. Instruktionen innebär även att sammanställa, analysera och redovisa resultat

⁵ Förordning (2022:1550) om ändring i förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program.

⁶ Regeringen, Utbildningsdepartementet. 2021. Regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Statens skolverk.

⁷ Skolverket. 2022. Beredning om stöd till kommunerna kring inledande kartläggning av presumtiva elever och validering inom komvux. Dnr. 7.5.2–2022:361.

⁸ Förordning (2022:1553) om ändring i förordning (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan.

av uppföljning och utvärdering inom valideringsområdet.⁹ Till följd av den nya instruktionen har arbetsgruppen valt att i uppföljningen av utvecklingen för 2022 också ta med en analys av resultaten.

Under hösten 2022 fick Universitets- och högskolerådet ett tillägg om att främja validering inom högre utbildning inskrivet i sin instruktion under 14§.¹⁰ Förutom regeringsuppdraget, att samordna lärosätenas arbete med validering av yrkeskunskaper i antagning till yrkeslärarprogrammet, deltar UHR bland annat i "Recognition of prior learning"¹¹ RPL 2.0". RPL är ett uppdrag där erfarenhetsutbyten används för att utveckla universitets och högskolors arbete med validering. I uppdragen "Nationellt programkontor för Erasmus+" och "National Contact Center för Europass" återfinns också arbete som främjar validering för UHR:s målgrupper och intressenter. Under 2022 har UHR också tagit fram nya föreskrifter¹² för behörighet till högskolan som mer betonar kompetenser än formella kvalifikationer.

2.3 Rapportens syfte och disposition

Syftet med rapporten är att ge en övergripande bild av utvecklingen inom valideringsområdet i Sverige för att beskriva vilka möjligheter till validering som erbjuds och i vilken utsträckning validering genomförs inom arbetslivet och olika utbildningsformer. Som tidigare nämnts kopplar denna uppföljningsrapport till tidigare lägesbeskrivningar inom valideringsområdet. Rapporten fokuserar på utveckling och resultat för 2022 samtidigt som det går att följa utvecklingen över en längre tidsperiod för att urskilja mönster och tendenser.

Underlag till rapporten är de uppgifter som respektive myndighet tar fram och sammanställer utifrån sina uppdrag och ansvarsområden. Några uppgifter har också hämtats från rapporter och årsredovisningar. Enkäter och kompletterande intervjuer har använts inom uppföljningen av branschvalidering. Ytterligare beskrivningar av hur uppföljningen genomförts och hur resultat tagits fram inom olika sektorer redovisas i vissa fall i respektive avsnitt. Arbetet med att följa upp valideringsområdet har dels skett internt inom de ansvariga myndigheterna, dels i den arbetsgrupp för validering som är kopplad till myndighetssamverkan för kompetensförsörjning och livslångt lärande.

Rapporten redovisar möjligheter till och omfattning av antalet valideringar inom både arbetsliv och utbildning. Rapporten beskriver inledningsvis myndigheternas gemensamma arbete inom valideringsområdet. Därefter beskrivs resultat av validering inom arbetslivet, vilket innefattar utvecklingen inom branschvalidering samt Arbetsförmedlingens arbete med validering. Detta följs av resultat av validering inom det formella utbildningssystemets olika utbildningsformer, kommunal vuxenutbildning, yrkeshögskolan och högre utbildning. Rapporten redovisar även regionernas arbete med att bygga hållbara strukturer för validering och avslutas med ett analysavsnitt med sammanfattande slutsatser.

⁹ Förordning (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan.

¹⁰ Förordning om ändring i förordningen (2012:811) med instruktion för Universitets- och högskolerådet.

¹¹ Universitets- och högskolerådet. 2023. Recognition of Prior Learning in Practice.

<https://www.uhr.se/publikationer/publikationsbutiken/recognition-of-prior-learning-in-practice.-putting-policies-to-work--experiences-from-two-years-of-peer-learning/> (hämtad 2023-08-18).

¹² Universitets- och högskolerådet. 2023. Antagning till grundnivå. <https://www.uhr.se/studier-och-antagning/tilltrade-till-hogskolan/Antagning-till-grundniva/> (hämtad 2023-08-18).

3 Myndigheternas gemensamma arbete inom valideringsområdet

Det svenska systemet för validering är decentraliserat med många olika aktörer och anordnare uppdelat i flera sektorer. Som tidigare nämnts finns en arbetsgrupp för valideringsfrågor vilket innebär att det finns ett organiserat samarbete mellan myndigheter med ansvar och uppdrag inom valideringsområdet. Eftersom arbetsgruppen idag består av medlemmar från Arbetsförmedlingen, Myndigheten för yrkeshögskolan, Skolverket, Tillväxtverket samt Universitets- och högskolerådet finns en bra möjlighet till samverkan över hela valideringssystemet. Arbetsgruppen planerar sina gemensamma insatser och aktiviteter inför varje år och den framtagna arbetsplanen fastställs sedan i styrgruppen för myndighetssamverkan för kompetensförsörjning och livslångt lärande.

Arbetsgruppen har sedan starten 2020 gjort två lägesbeskrivningar över resultat och utvecklingen inom valideringsområdet. Årets rapport, som är gruppens tredje, innebär att utvecklingen går att följa från åtminstone 2017 genom de två uppföljningar som gjordes av valideringsdelegationen och som publicerades 2018¹³ samt 2019.¹⁴

Förutom arbetet med uppföljning av valideringsområdet sprider myndigheterna gemensamt information och kunskap om validering via webinarier och konferenser. I april 2022 genomfördes en större nationell valideringskonferens i form av en digital sändning. Cirka 200 personer följde sändningen i realtid och över 1 200 tog del av sändningen i efterhand. Gruppen har också genomfört två regionala pilotkonferenser under hösten 2022 i Gävleborg och Västerbotten. Konferenserna gav möjlighet till de som arbetar operativt med valideringsprocessen att träffas och byta erfarenheter samt ta del av regionala lärandeexempel och myndigheternas information. Utgångspunkten är att mycket av arbetet inom valideringsprocessen går att överföra mellan olika utbildningsnivåer och arbetslivets sektorer. Konferenserna kopplade också ihop arbetet inom myndighetssamverkan med utvecklingsprojektet Valideringslyft samt Tillväxtverkets utlysning av medel för regionernas utveckling av hållbara strukturer för validering 2022–2024. (För mer information se kapitel 4). Erfarenheterna från de två pilotkonferenserna var positiva och det innebär att erbjudande om fler regionala konferenser med liknande innehåll kommer att erbjudas regionerna under 2023 och 2024.

Förutom att arbeta med uppföljningar och sprida information och kunskap innebär arbetet i valideringsgruppen en stor möjlighet till erfarenhetsutbyte, nätverkande och diskussion mellan myndigheterna. Olika myndigheters egna aktiviteter som seminarier och stödmaterial kan via arbetsgruppen snabbt spridas brett inom valideringsområdet.

¹³ Valideringsdelegationen. 2018. Valideringsdelegationens årliga redovisning, maj 2018.

¹⁴ Valideringsdelegationen. 2019. Läge och utveckling av validering – årlig redovisning, maj 2019.

3 Utveckling och resultat av validering inom arbetsliv och utbildning

3.1 Arbetslivets kvalifikationer (branschvalidering)

Branschvalidering är validering av individers kompetens som genomförs i branschernas regi. I några fall är den integrerad med det svenska utbildningsväsendet, till exempel inom den kommunala vuxenutbildningen, men saknar ofta koppling till formell utbildning. Branschvalideringens legitimitet utgår från ett mandat från branschens verksamheter och företag och har ett nationellt erkännande. En branschmodell kan omfatta en eller flera yrkesområden och yrkesroller. Det är branscherna som äger och ansvarar för sina valideringsmodeller.

Det är branschernas krav på yrkeskompetens som är fokus för branschvalidering, det vill säga sådan kompetens som efterfrågas i arbetslivet och som gör individen anställningsbar inom ett yrkesområde eller i en yrkesroll. Företag och verksamheter kan också använda branschvalidering internt för att effektivisera sin kompetensförsörjning.¹⁵

År 2022 lanserade MYH "Branschvalideringskartan" som bland annat visar vilka valideringsmodeller som finns, vilka yrkesområden de omfattar, var i landet de finns tillgängliga samt om de är upphandlade av Arbetsförmedlingen. Kartan finns publicerad på myh.se och uppdateras i samband med att den årliga uppföljningen är slutförd.¹⁶

3.1.1 Genomförande av uppföljningen

Årets uppföljning har omfattat ett förfrågningsunderlag med standardiserade svarsalternativ samt en enkät med möjlighet att kunna ge mer fördjupade fritextsvar. Förfrågningsunderlaget inkluderar uppgifter om valideringsmodellen med nyckeltal för bland annat vilka yrkesområden/yrkesroller som är operativa, om dessa är nivåplacerade i SeQF, antalet genomförda valideringar och uppgifter om hur uppdelningen ser ut mellan könen i de fall som branschen kan ange detta. Den kompletterande enkäten har bestått av två frågor i syfte att få svar på varför statistiken ser ut som den gör och vilket utvecklingsarbete som branschen avser att göra under 2023.

Målgruppen för uppföljningen har varit de branscher som är aktuella för listning på myh.se.¹⁷ Samtliga respondenter finns angivna i bilaga 1.

3.1.2 Resultat av uppföljningen

Inkomna underlag visar att det totalt finns 152 yrkesområden/-roller att valideras mot. Av dessa är 104 operativa och övriga antingen vilande eller under utveckling. Det totala antalet valideringar har fortsatt att öka efter nedgången under covid-19-pandemin, se nedan tabell 1 för antalet genomförda valideringar år 2015–2022. De tio yrkesområden där det genomförts flest valideringar under 2022 presenteras i tabell 2. Det är liksom tidigare år inom industrin och de tekniska yrkesområdena de flesta valideringar genomförts. Samtliga yrkesområden där det genomförts valideringar 2022 presenteras i

¹⁵ Myndigheten för yrkeshögskolan. 2017. *Standard och riktlinjer för branschvalidering av yrkeskompetens*. MYH 2016/4742. <https://assets.myh.se/docs/publikationer/informationsmaterial/standard-och-riktlinjer-for-branschvalidering-av-yrkeskompetens.pdf> (hämtad 2023-07-06).

¹⁶ Myndigheten för yrkeshögskolan. 2023. *Branschvalideringskartan*. <https://www.myh.se/validering-och-seqf/for-dig-som-arbetar-med-validering-och-branschvalidering/branschvalideringskartan> (hämtad 2023-07-05).

¹⁷ Myndigheten för yrkeshögskolan. 2022. *Kvalitetskriterier för branschmodeller*. <https://www.myh.se/validering-och-seqf/for-dig-som-arbetar-med-validering-och-branschvalidering/branschvalidering/kvalitetskriterier-for-branschmodeller> (hämtad 2023-07-05).

bilaga 2 (för fullständig information om vilka branschmodeller och yrkesroller som finns se [Branschvalideringskartan](#)).

Från och med andra halvan av 2022 kan även valideringar inom vård och omsorg följas upp och inkluderas i branschuppföljningen. Tidigare har denna statistik varit svår att bryta ut då den ingått i kommunernas samlade redovisning. Vård- och omsorgscollege som genomför valideringen har utvecklat ett digitalt verktyg som omhändertar detta, Validig. Redovisade siffror om 207 genomförda valideringar är sannolikt högre än det som redovisats då första halvan av 2022 inte kunnat redovisats.

Tabell 1. Antal genomförda valideringar enligt branschmodell år 2015–2022.

År 2015	År 2016	År 2017	År 2018	År 2019	År 2020	År 2021		År 2022
3 595	4 226	4 669	5 714	5 053	3 628	5 625		6 272

Källa: MYH.

Tabell 2. Yrkesområdena med flest antal valideringar 2022.

Modell	Yrkesområde	Antal
Svensk industrivalidering	Industri teknik BAS	2 114
CNC Teknik	Grönt certifikat (CNC-operatör)	1 360
Städ/service	Städservice	476
Städ/service	Städ BAS	405
Rehab/massage	Certifierad massör	234
Vård och omsorg	Undersköterska	202
FAVAL	Fastighetstekniker	111
Utemiljö	Utemiljö BAS	98
CNC Teknik	Blått certifikat (produktionstekniker)	91
Behandling	Behandlingspedagog	71

Källa: MYH.

Könsfördelning

Drygt 90 procent av den statistik som branscherna har lämnat in är uppdelad på kvinnor och män. Av dessa dryga 90 procent är 69 procent män och 31 procent kvinnor. En bidragande orsak till den stora skillnaden kan vara att valideringen både speglar traditionella könsmonster mellan olika branscher och förutsättningarna till att bli validerad inom just den specifika branschen. Genom åren har till exempel ett så mansdominerat yrkesområde som industrin stått för en övervägande andel av alla genomförda valideringar. Som tidigare nämnts har det under tidigare år inte gått att få fram statistik för de valideringar som gjorts inom ett så kvinnodominerat yrkesområde som vård- och omsorg. Därför kommer det bli intressant att se om detta kommer att ge effekter på kommande års statistik vad gäller könsfördelning.

Geografisk tillgänglighet

Av de 104 operativa yrkesområden där validering förekommer är drygt 80 procent tillgängliga över hela landet. Under 2022 fanns det möjlighet att genomföra hela valideringsprocessen på distans för ett tjugotal yrkesområden. Sannolikt är det pandemiåren som påskyndat den snabba utvecklingen jämfört med tidigare år. För ytterligare ett tiotal yrkesområden går det att validera teoridelar och för nära 50 yrkesområden kan man utföra kartläggningsdelarna på distans.

Beställare av validering

Arbetsförmedlingen har traditionellt sett varit en viktig beställare av validering enligt branschmodell. Årets uppföljning visar dock att Arbetsförmedlingen endast varit en stor beställare för fyra yrkesområden: CNC-operatör (grönt certifikat), elteknisk validering, industriteknik BAS och byggnadsmålare. För fyra yrkesområden anges volymerna gått från liten till ökande omfattning.¹⁸ Beställningar från omställningsaktörerna är i stort sett obefintliga även om det för fem yrkesområden anges ha gått från liten till ökande antal.¹⁹ För 18 yrkesområden anges utbildningssektorn som en viktig beställare och för 71 yrkesområden anges företagen som stora eller ökande beställare.

Nivåplacering SeQF

Att koppla kvalifikationer till den svenska referensramen för kvalifikationer och livslångt lärande (SeQF) ger ökad transparens, möjlighet till kvalitetssäkring av kvalifikationerna samt underlättar för branschen att kommunicera kraven med olika utbildningsaktörer för att ta fram relevanta yrkesutbildningar. Inkomna underlag visar att det 2022 fanns 33 nivåplacerade kvalifikationer, jämfört med 2021 då det fanns 18. I dagsläget finns branschernas kvalifikationer på nivåerna 3–5. Intresset för SeQF fortsätter att vara högt och uppföljningen visar att det finns planer om ansökningar för 72 kvalifikationer. Dessa avser i huvudsak nivå 4 och 5, men ansökningar förbereds också på nivåer från SeQF 2 till 7.

3.1.3 Möjligheter till fortsatt utveckling

MYH har sedan januari 2018 drivit det ESF-finansierade projektet "Branschvalidering – operativ och strategisk samverkan" (BOSS), i syfte att stödja branscher som arbetar med att utveckla och kvalitetssäkra validering enligt branschmodell. Vid slutkonferensen som genomfördes i samband med Skills Meetup Sweden 2023 deklarerade myndigheten att man har för avsikt att fortsätta driva sitt stödandeuppdrag utifrån de aktiviteter och arbetssätt som varit framgångsrika i projektet. MYH:s arbete kommer fortsättningsvis innefatta en årlig hearing i syfte att inventera branschernas behov som kan ligga till grund för stöd i form av workshops och seminarium samt en årlig kvalitetskonferens i syfte att ge förutsättningar till kollegialt lärande och erfarenhetsutbyte kopplat till branschernas kvalitetsarbete för kvalifikationer och validering enligt branschmodell.²⁰

3.1.4 Statsbidrag för utveckling av branschvalidering

För att validering mot arbetslivets kvalifikationer ska utvecklas och för att tillgången till kvalitetssäkrad och likvärdig validering ska öka har regeringen infört ett statsbidrag, som

¹⁸ Film och tv BAS, Svets blå och grön samt VVS-montör.

¹⁹ Film och tv BAS, Svets blå och grön, Utemiljö yrkesbevis 1 – skötsel/förvaltning och yrkesbevis 2–13 TCYK

²⁰ Myndigheten för yrkeshögskolan. 2023. Projektsida för ESF-projektet BOSS <https://www.myh.se/validering-och-seqf/vara-projekt-inom-validering-och-seqf/esf-projektet-boss> (hämtad 2023-07-05).

regleras i förordningen (2020:268) om statsbidrag för utveckling av branschvalidering. Det är MYH som ansvarar för att fördela statsbidraget.

MYH får lämna statsbidrag till arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer och till organisationer som är gemensamma för arbetsgivare och arbetstagare för insatser för att utveckla kvalifikationer i arbetslivet och branschmodeller för validering.

MYH öppnade en ansökningsomgång hösten 2022 och beslut fattades i början av 2023. Antalet ansökningar i ansökningsomgången ökade från föregående år och myndigheten fick in 17 ansökningar varav två ansökningar drogs tillbaka. Myndigheten beviljade 14 ansökningar för sammanlagt 11,3 miljoner. De beviljade utvecklingsinsatserna varierar i längd från 7 till 24 månader. Beviljade insatser handlade bland annat om att revidera branschmodeller, utveckla nya yrkesprofiler och valideringsplattformar samt utveckla nya branschmodeller. Järnvägsbranschen är en ny bransch i sammanhanget där insatserna handlar om att utveckla en branschvalideringsmodell för signalteknik.²¹

²¹ Myndigheten för yrkeshögskolan. 2023. Resultat – branschvalidering och kvalifikationer <https://www.myh.se/validering-och-seqf/statsbidrag-branschvalidering-och-kvalifikationer/resultat-utlysningar> (hämtad 2023-07-05).

3.2 Arbetet med validering inom Arbetsförmedlingen

3.2.1 Möjligheter till validering

Många personer som anmäler sig som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen har erfarenhet och kunskap men saknar formellt betyg eller intyg på sin utbildning eller yrkeserfarenhet. Kompetenskartläggning och vidare validering kan spela en viktig roll för att kunna synliggöra dessa människors kompetenser så att individen kan erhålla en fullständig eller partiell kvalifikation. I 13 § förordning (2000:634)²² om arbetsmarknadspolitiska program fastställs vad validering är²³ och vad som ingår i programmet.

Arbetsförmedlaren bedömer utifrån den arbetssökandes inledande kompetenskartläggning om validering är en lämplig insats och fastställer valideringssyftet. En anvisning till programmet får endast göras om den framstår som lämplig både för den enskilde och ur ett övergripande arbetsmarknadspolitiskt perspektiv. Eventuella behov av särskilt stöd under valideringen ska uppmärksammas och tillgodoses i den mån som det är arbetsmarknadspolitiskt motiverat. Det är särskilt viktigt att valideringsresultatet kan följas av relevanta insatser i form av kompetensutveckling, kompletteringsutbildning och/eller matchning mot arbetsmarknaden.

Validering är också ett viktigt instrument för att bredda anställningsbarheten hos arbetssökande. Genom att identifiera och ge erkännande av kvalifikationer som kan vara användbara i andra yrkesområden, skulle de arbetssökande eventuellt efter viss komplettering, kunna söka andra arbeten och uppvisa en mer flexibel kompetensprofil.

Validering kan vara ett användbart verktyg inför en arbetsmarknadsutbildning. Validering på Arbetsförmedlingen är kopplad till branschmodeller inom bristyrken och används för att dokumentera tidigare utbildning och erfarenheter där dokumentation saknas. Validering används även för personer som förvärvat kunskaper i ett annat land. Resultatet av en validering i Arbetsförmedlingens regi ska utmynna i antingen ett kartläggningsutlåtande med rekommendation till fortsatt planering med andra insatser, ett kompetensintyg med ett kompletteringsutlåtande, eller ett kompetensbevis.

3.2.2 Upphandling av validering

Validering upphandlas enligt Lagen (2008:962) om Valfrietssystem (LOV).²⁴ Upphandlingen enligt LOV där flera leverantörer kan ansluta sig till valfrietssystemet förväntas öka förutsättningarna för en god geografisk spridning och underlätta för mindre aktörer. Inom vissa branscher finns det få leverantörer, men med valfrietssystemet har leverantörerna möjlighet att kontinuerligt ansluta sig eller stiga av som leverantör.

Utbudet av validering som Arbetsförmedlingen tillhandahåller, via upphandlade branschmodeller, kan variera mellan olika regioner. Grundregeln är att det alltid är deltagaren som själv väljer bland de leverantörer som Arbetsförmedlingen har avtal med.

²² Förordning (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program. Svensk författningssamling 2000:2000:634 t.o.m. SFS 2020:1190 - Riksdagen.

²³ Från 1 januari 2023: 13 § Det får göras en validering enligt valideringsförordningen (2022:1549) av en arbetssökandes kunnande. Förordning (2022:1550).

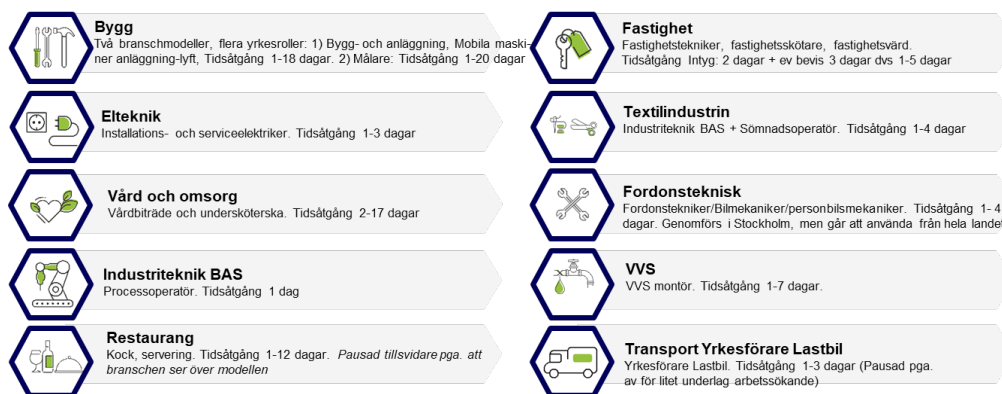
²⁴ Lag (2008:962) om valfrietssystem svensk författningssamling 2008:2008:962 t.o.m. SFS 2019:934 - Riksdagen.

Vid validering finns det alltid möjlighet för den sökande att få programresor beviljade till den ort där validering äger rum, om motsvarande inte finns på hemorten.

Arbetsförmedlingen upphandlar validering bland annat inom yrkesområden som generellt har en hög efterfrågan på arbetskraft med rätt kompetens, yrkesområden där det råder brist på arbetskraft, omsättningsyrken samt yrkesområden med koppling till arbetsmarknadsutbildningar. Upphandling av enstaka valideringsplats är möjlig om valideringsmodellen inte finns inom befintligt valfritetssystem. Vad gäller övrigt identifierade behov av kompetensbedömning (till exempel för en arbetssökande som har avslutat sin utbildning med en examen, men saknar dokument som visar det), kan dessa hänvisas till andra insatser.

Pågående avtal finns inom bygg och anläggning, mobila maskiner samt måleriområdet. Andra yrkesområden med avtal är fastighet, elteknik, vård och omsorg, textilindustri BAS, industriteknik BAS, VVS-montör samt fordonsteknik. Totalt finns det upphandlade avtal för 40 yrkesroller. Planerade avtal finns för lokalvård (SRY BAS) och skogsmaskinförare (SSV-svensk skogsvalidering).

Figur 1. Aktuella yrkesområden med upphandlade avtal per den 2023-03-01.

Källa: Arbetsförmedlingen.

3.2.3 Anvisningar till validering och deltagares etablering på arbetsmarknaden efter avslutat program

Tabell 3 visar antalet anvisningar till validering från 2020 till 2022. Antalet anvisningar har varit på en låg nivå de senaste tre åren. Anvisningarna ökade mellan 2020 (220) och 2021 (314), för att sedan sjunka under 2022 (181). Andelen deltagare i arbete efter avslutat program redovisas i tabell 4 och visar att andelen har ökat sedan 2020 då det var 10 procent av deltagarna som var i arbete efter avslutat program. Däremot har det minskat från 2021 (25 procent) till 2022 (21 procent). Sammantaget har antalet anvisningar minskat 2022 samtidigt som andelen deltagare i arbete också minskat från föregående år.

Tabell 3. Antal anvisningar till validering 2020 och fram till 2022.

År	Totalt	Kvinnor	Män
2020	220	36	184
2021	314	86	228
2022	181	37	144

Källa: Arbetsförmedlingens datalager.

Tabell 4. Andel (%) av samtliga deltagare (16–64 år) i arbete efter avslutat programmet.

År	Totalt	Kvinnor	Män
2020	10 %	3 %	11 %
2021	25 %	22 %	27 %
2022	21 %	20 %	22 %

Källa: Arbetsförmedlingens datalager.

3.2.4 Främjandemedel för insatser inom validering för nyanlända

Arbetsförmedlingen har fått i uppdrag av regeringen att fördela statsbidrag för särskilda främjande- och utvecklingsinsatser i syfte att påskynda nyanländas etablering på arbetsmarknaden (förordning 2015:848).²⁵ Ett statsbidrag finns att söka för arbetsmarknadens parter som hjälper till att skapa snabbare vägar in på arbetsmarknaden för nyanlända. De som kan få statsbidraget beviljat är arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer, branschorganisationer och partssammansatta organ på arbetsmarknaden (enskilda kommuner eller företag har inte behörighet att söka).

Statsbidraget kan lämnas till arbetsmarknadens parter efter ansökan för exempelvis nedanstående insatser:

- Utveckling och främjande av yrkesinriktade mentorskapsprogram.
- Utveckling och främjande av branschernas metoder.
- Kompetenskartläggning och valideringsmodeller inom bristyrken.
- Utveckling och främjande av olika typer av språkstöd.
- Utbildningsmaterial samt andra språkstärkande insatser för målgruppen.
- Utveckling och främjande av nya verktyg och metoder samt andra lämpliga kommunikationsinsatser för att underlätta vägen in i branschen för nyanlända.

Exempel på insatser som fick statsbidrag relaterat till validering under 2022:

Svetskommissionen för bland annat anpassning av valideringen inom svets för bättre tillvaratagande av nyanländas yrkeserfarenheter och förmågor inom yrkesområdet samt utökad och mer systematisk användning av valideringen för målgruppen.

²⁵ Förordning (2015:848) om statsbidrag för särskilda främjande- och utvecklingsinsatser i syfte att påskynda nyanlända invandras etablering på arbetsmarknaden svensk författningssamling 2015:2015:848 t.o.m. SFS 2017:1170 - Riksdagen.

Skogsbrukets yrkesnämnd för att utveckla validering för skogsvårdare inom röjning och plantering samt avverkning inom föryngringsavverkning, gallringsavverkning och skotning. Branschen vill tydliggöra kompetenserna för jobben inom skogsvård och avverkning för att möjliggöra att en högre andel nyanlända och inhemsk arbetskraft kan ta del av dessa.

Yrkesnämnden för Film och TV för att bland annat tydliggöra kompetenskrav och arbetsinnehåll för identifierade bristyrken, genomföra insatser i syfte att bredda rekryteringsbasen och främja validering för nyanlända inom film och tv-branschen samt utveckla modeller för samordning gällande kompetenskartläggning och validering av nyanlända.

Trädgårdsnäringens centrala yrkeskommitté för bland annat framtagande och tillgängliggörande av språkstödande lärmaterial inom utemiljö samt intern och extern kvalitetssäkring av valideringsmetoden.

Skärteknikcentrum Sverige för bland annat kartläggning av behov av språkligt stöd för olika målgrupper av individer vars yrkeskompetens inte kan valideras med industriteknik BAS på grund av brister i svenska språket samt analys av hur kompetensstandarder och valideringsunderlag inom industriteknik BAS kan anpassas språkligt för kartlagda grupperns behov av språkligt stöd.

Svenska Badbranschen för bland annat insatser för att definiera yrkesrollerna och arbeta fram kompetensstandarder för att kunna öppna vägen in i branschens olika yrkesroller.

3.3 Kommunal vuxenutbildning och validering

3.3.1 Möjligheter till validering inom komvux

Komvux ska stödja och stimulera vuxna i sitt lärande. Utbildningen ska ge en god grund för elevernas fortsatta utbildning och den ska utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet. Komvux anordnas i form av kurser på grundläggande och gymnasial nivå, i svenska för invandrare (sfi) samt som särskild utbildning på grundläggande och gymnasial nivå.

Huvudmannen för komvux har sedan lång tid tillbaka haft möjlighet enligt skollagen att erbjuda elever validering. Det har dock genomförts i begränsad omfattning. Under 2022 fattade Riksdagen beslut om en lagändring för inledande kartläggning och validering utifrån propositionen *Validering för kompetensförsörjning och livslångt lärande*²⁶ som lades fram i början av samma år.

Lagändringarna, som trädde i kraft den 1 januari 2023, syftar till att validering inom kommunal vuxenutbildning (komvux) i högre grad ska tillgodose de behov som finns på arbetsmarknaden och hos enskilda. En förbättrad validering ska bidra till en effektivare kompetensförsörjning, en snabbare etablering på arbetsmarknaden och ökade möjligheter till omställning under arbetslivet. Förändringarna innebär i korthet följande:

- Det införs en skyldighet för hemkommunen att se till att den som vill få sitt kunnande kartlagt inför utbildning eller prövning inom komvux erbjuds en inledande kartläggning.
- Det införs en skyldighet för huvudmannen för komvux att se till att en elev som behöver validering erbjuds det.
- Begreppet validering får en tydligare definition.
- Det förtydligas vad som krävs i fråga om dokumentation efter en validering.
- Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får möjlighet att meddela föreskrifter om validering av en persons kunnande.

3.3.2 Statistik om komvux 2022

Statistiken över elever och studieresultat i komvux ingår i Sveriges officiella statistik och avser här kalenderåren 2021 och 2022. Skolverket begär in uppgifter från huvudmännen via Statistiska centralbyrån (SCB) två gånger per år. Bakgrundsinformation om eleverna kommer från "Registret över totalbefolkningen" samt "Utbildningsregistret" hos SCB.

Under 2022 läste 372 000 elever inom komvux.²⁷ Det är en minskning av antalet elever med drygt 10 procent jämfört med 2021. Den största skolformsdelen är komvux på gymnasial nivå där totalt 229 000 elever studerade under 2022, en minskning med 12 procent jämfört med 2021. Antalet elever som läser komvux på gymnasial nivå är nu är nere på liknande nivåer som innan covid-19-pandemin.

3.3.3 Prövning och validering

Validering innebär att en persons kunnande kartläggs och bedöms på ett strukturerat sätt. Kunnandet bedöms oavsett hur, var eller när det förvärvats. Validering kan

²⁶ Prop. 2021/22:123, Validering för kompetensförsörjning och livslångt lärande.

²⁷ Skolverket. 2022. PM: Elever och studieresultat i kommunal vuxenutbildning.

användas för att anpassa en utbildning, förkorta en utbildning eller inför en utbildning om den sökande saknar betyg i de kurser som krävs. En prövning är en bedömning av en persons kunskaper i förhållande till de kunskapskrav som finns i kursplaner eller ämnesplaner. Den som genomgår en prövning får ett betyg i det specifika ämne eller den specifika kurs som prövningen avser.

3.3.4 Inrapporteringen av validering behöver förbättras

Skolverkets register över kursdeltagare i komvux inkluderar uppgifter om prövning och validering i respektive kurs inom komvux på grundläggande och gymnasial nivå. Under hösten 2022 undersökte Skolverket arbetet med valideringar hos ett urval av huvudmän i syfte att kontrollera kvaliteten på de rapporterade uppgifterna om validering. Skolverkets samlade bedömning var att uppgifterna ännu inte håller tillräckligt god kvalitet för att kunna utgöra underlag för officiell statistik de närmaste åren. Det största problemet var att uppgiftslämnarna inte rapporterade validering för de kurser som sällan valideras. Orienteringskursen med syftet att ge tillfälle att validera visade även rymma valideringar inom nationella kurser, vilket inte heller alltid framgått av de inrapporterade uppgifterna.

3.3.5 Statistik om prövning

Totalt 20 900 kursdeltagare på grundläggande och gymnasial nivå har genomgått prövning under 2022. I 2 580 fall var prövningen gjord efter validering. Det är ovanligt med prövningar på grundläggande nivå. Endast 1 procent av alla inrapporterade kursdeltagare på grundläggande nivå gjorde en prövning inom kursen under 2022. Inom komvux på gymnasial nivå är prövningar något vanligare, drygt 2 procent av alla kursdeltagare som registrerades gjorde en prövning.

Andelen kursdeltagare som genomgått prövning på grundläggande och gymnasial nivå har ökat något jämfört med 2021.

3.3.6 Statistik om validering

Gällande validering är det svårare att uttrycka volymen som en andel av kursdeltagarna. Validering kan utföras på flera sätt, till exempel inom ramen för en orienteringskurs eller en specifik nationell kurs. Därför redovisar Skolverket i stället andelen elever som har en registrerad validering i någon kurs. På grundläggande nivå var det knappt 2 procent, 1 100 elever, som hade någon registrerad validering. På gymnasial nivå var andelen ungefär 2 procent, 4 240 elever, som hade någon registrerad validering. Andelen elever med registrerad validering har ökat med knappt en procentenhet på grundläggande nivå och är oförändrad på gymnasial nivå jämfört med 2021.

3.3.7 Skolverkets arbete med att främja utvecklingen av validering

I Skolverkets instruktion²⁸ §18 framgår att myndigheten har i uppdrag att främja användningen och utvecklingen av validering inom kommunal vuxenutbildning. Under 2022 genomförde Skolverket flera aktiviteter. I syfte att öka kunskaperna om validering erbjöd myndigheten en högskolekurs om 7,5 hp, "Validering i praktiken". Vidare har Skolverket fortsatt tillhandahålla en webbkurs, "Valideringsarbete i teori och praktik – en introduktion", som syftar till att öka kunskaperna i att kartlägga och bedöma individers kompetens med hjälp av validering. Sedan starten 2017 har drygt 1 300 personer fullföljt hela utbildningen. Skolverket har även genomfört webinarier för tillfälle till

²⁸ Förordning (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk.

erfarenhetsutbyte mellan professioner. Erfarenhetsutbyte mellan de nordiska länderna har fortsatt genom arbetsgruppen för validering ledd av Skolverket, på uppdrag av Nordiskt nätverk för vuxnas lärande.

3.3.8 Statsbidrag för kartläggning och validering

Under 2022 fördelade Skolverket ytterligare statsbidrag för kartläggning och validering. Anslaget för året var 70 miljoner kronor och av dessa fördelade myndigheten statsbidrag för drygt 52 miljoner kronor. Det relativt låga söktrycket kan förklaras av att ansökan legat sent under året (15 augusti–19 september 2022). Totalt inkom 35 ansökningar, där 139 kommuner och kommunalförbund ingår. Samtliga huvudmän beviljas bifall med det belopp de ansökt om. Det beviljade beloppet utgör 75 procent av anslaget.

3.4 Yrkeshögskolan

3.4.1 Möjligheter till validering

Inom yrkeshögskolan är det möjligt att få sin reella kompetens (sedan 1 januari 2023 används begreppet kunnande i valideringsförordningen) bedömd både för tillträde (behörighet) till utbildningarna och för att få ett tillgodoräknande. Det är utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan som genomför bedömningen, både för behörighet och för tillgodoräknande. Det går inte med säkerhet att säga något om hur många av dessa bedömningar som är en regelrätt validering eller någon annan form av bedömning till exempel tillgodoräknanden av rent administrativ karaktär som till exempel vid återkomst till studier efter ett studieuppehåll.

Inom yrkeshögskolan är en sökande behörig om denne har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen enligt förordning (2009:130) om yrkeshögskolan, 3 kap, nedan kallad YHF. Utbildningsanordnarna måste definiera vad som är nödvändigt för att den sökande ska ha förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Reell kompetens ska alltid bedömas om en (YHF 3 kap, 1–3 §§):

- sökande inte har en gymnasieexamen eller kan visa intyg från motsvarande utbildning.
- sökande inte uppfyller utbildningens särskilda förkunskapskrav i form av kunskaper från en eller flera kurser i gymnasieskolans nationella program eller motsvarande kunskaper.

Det finns ytterligare en möjlighet att genom § 4 behörighetsförklara sökande som inte uppfyller behörighetskraven i 1–3 §§, men som ändå bedöms kunna tillgodogöra sig utbildningen och därefter utöva det yrke som utbildningen förbereder för (den så kallade 20-procentsregeln).

Möjligheten för studerande i yrkeshögskolan att få ett tillgodoräknande baserat på reell kompetens har funnits sedan starten av utbildningsformen. Tillgodoräknande inom yrkeshögskolan regleras i YHF i 2 kap. 12 §:

En studerande ska för en del av utbildningen kunna få tillgodoräkna sig annan genomgången utbildning, om de kunskaper, färdigheter och kompetenser som den studerande åberopar är av sådan beskaffenhet och har en sådan omfattning att de i huvudsak svarar mot den aktuella utbildningen. En studerande ska även kunna få tillgodoräkna sig motsvarande kunskaper, färdigheter och kompetenser som har förvärvats i yrkesverksamhet eller på annat sätt.

Den studerande kan inför tillgodoräknande erbjudas validering enligt valideringsförordningen (2022:1549).

En studerande kan få ett tillgodoräknande för alla typer av kurser på utbildningen, och betyg enligt hela betygsskalan ska kunna ges vid ett tillgodoräknande. Det är den specifika utbildningens ledningsgrupp som fattar beslut om tillgodoräknandet.

3.4.2 Behörighet till program inom yrkeshögskolan utifrån reell kompetens

I statistiken avser det att den sökande antingen bedömts ha grundläggande behörighet genom annan utbildning än formell utbildning eller genom erfarenhet (3 kap. 1 § punkt 4

YHF²⁹) alternativt bedömts behörig genom den så kallade 20-procentsregeln (3 kap. 4 § YHF). Statistiken innehåller bara uppgifter om sökande till program inom yrkeshögskolan.

Av de sökande till yrkeshögskolan 2022 var 8 200 behöriga utifrån reell kompetens (enligt ovan), vilket motsvarade 12 procent av samtliga behöriga sökande. Detta var lägre än under perioden 2016–2021 då motsvarande andel varierade mellan 13 och 15 procent. I likhet med tidigare år var andelen som bedömdes behörig utifrån reell kompetens högre för män (13 procent) än för kvinnor (12 procent).

Tabell 5. Antal sökande som bedömts behöriga utifrån reell kompetens och andel av totala antalet behöriga sökande till program inom yrkeshögskolan, 2016–2022.

	Antal			Andel		
	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
2016	4 952	2 368	2 584	13 %	10 %	16 %
2017	5 194	2 756	2 438	13 %	12 %	15 %
2018	5 757	3 187	2 570	13 %	12 %	15 %
2019	7 880	4 358	3 522	15 %	14 %	16 %
2020	10 071	5 557	4 514	15 %	14 %	16 %
2021	10 083	5 929	4 154	14 %	14 %	15 %
2022	8 186	4 720	3 466	12 %	12 %	13 %

Källa: SCB.

Av de fem största utbildningsområdena inom yrkeshögskolan var det Hälso- och sjukvård samt socialt arbete som hade högst andel som bedömts behöriga utifrån reell kompetens (17 procent). Inom Data/It samt Samhällsbyggnad och byggteknik var andelarna 10 procent. Inom Teknik och tillverkning samt Ekonomi, administration och försäljning var andelarna 11 respektive 7 procent.

Andelen behöriga utifrån reell kompetens var högre för utrikes födda jämfört med inrikes födda. År 2022 var andelen 19 procent bland utrikes födda jämfört med 10 procent bland inrikes födda. Andelen behöriga utifrån reell kompetens var högre inom de äldre åldersgrupperna jämfört med de yngre åldersgrupperna. Det var 7 procent av de behöriga sökande i åldersgruppen 24 år eller yngre som bedömdes behöriga utifrån reell kompetens jämfört med 21 procent i åldersgruppen 45 år och äldre.

Av de sökande som bedömdes behöriga utifrån reell kompetens var det 44 procent som antogs till och påbörjade en yrkeshögskoleutbildning³⁰ 2022. Det var i likhet med 2021 men lägre än under med perioden 2016–2020 då andelen varierade mellan 45 och 52 procent. I likhet med de fem föregående åren var andelen som antogs och påbörjade studier lägre för behöriga enligt reell kompetens (44 procent) jämfört med behöriga sökande som helhet (48 procent) 2022.

²⁹ Förordning (2009:130) om yrkeshögskolan.

³⁰ Antagna som påbörjat studier avser här vid utbildningsomgångens start, exklusive de som hoppat in under utbildningens gång.

Av de antagna som påbörjade en yrkeshögskoleutbildning 2022 hade 11 procent bedömts behöriga till utbildningen utifrån reell kompetens. Detta var något lägre jämfört med perioden 2016–2021 då motsvarande andel varierade mellan 12 och 14 procent.³¹

3.4.3 Tillgodoräknanden i program inom yrkeshögskolan

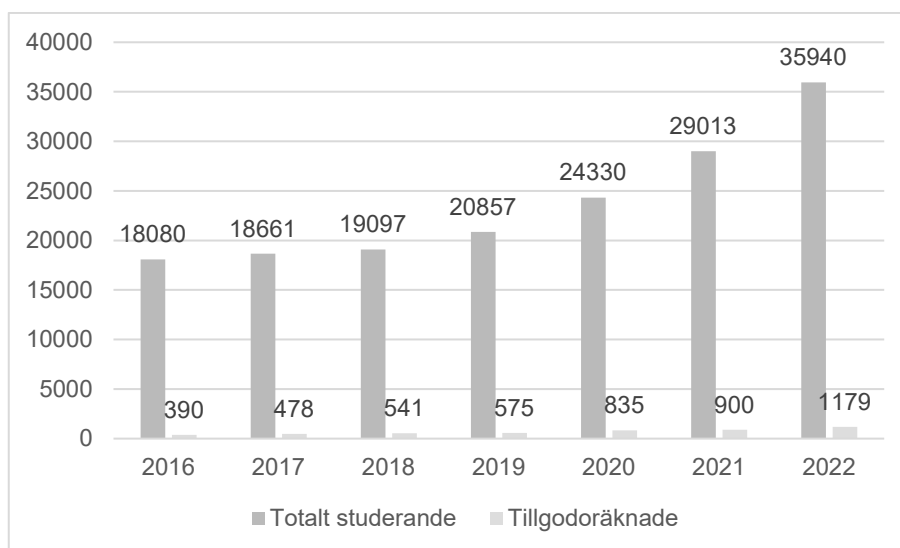
I detta avsnitt redovisas statistik för studerande på program inom yrkeshögskolan med minst en tillgodoräknad kurs utifrån utbildningens slutår. Data för tillgodoräknande är hämtade från det studiedokumentationssystem som Myndigheten för yrkeshögskolan tillhandahåller för utbildningsanordnare och gäller inrapporterade tillgodoräknanden för perioden 2014 till och med 2022. Statistiken redovisas efter utbildningarnas slutår vilket innebär att tillgodoräknandet kan ha ägt rum tidigare än det år de redovisas för. I nedanstående avsnitt redovisas därför åren 2016–2022. Notera att statistiken enbart omfattar tillgodoräknanden av hela kurser, tillgodoräknande av enskilda kursmoment ingår inte i den redovisade statistiken.

Det är viktigt att poängtera att statistiken inte avser unika individer utan en studerande kopplat till en utbildningsomgång. En studerande (individ) kan därför förekomma flera gånger i statistiken men då i olika utbildningsomgångar inom en och samma utbildning eller i olika utbildningar. En individ som varit på flera utbildningsomgångar räknas en gång för varje aktuell utbildningsomgång.

Antal och andel studerande med minst en tillgodoräknad kurs

Vi kan se ett ökat antal studeranden med minst en tillgodoräknad kurs. Det har ökat från 390 till 1 179 mellan 2016 och 2022 (baserat på utbildningens slutår). Samtidigt har antalet studerande i yrkeshögskolan ökat kraftigt de senaste åren men det är relativt få av de studerande som fått minst en kurs i sin utbildning tillgodoräknad.

Diagram 1. Antalet studerande i program inom yrkeshögskolan med minst en tillgodoräknad kurs och det totala antalet studerande för respektive år 2016–2022 utifrån utbildningens slutår.

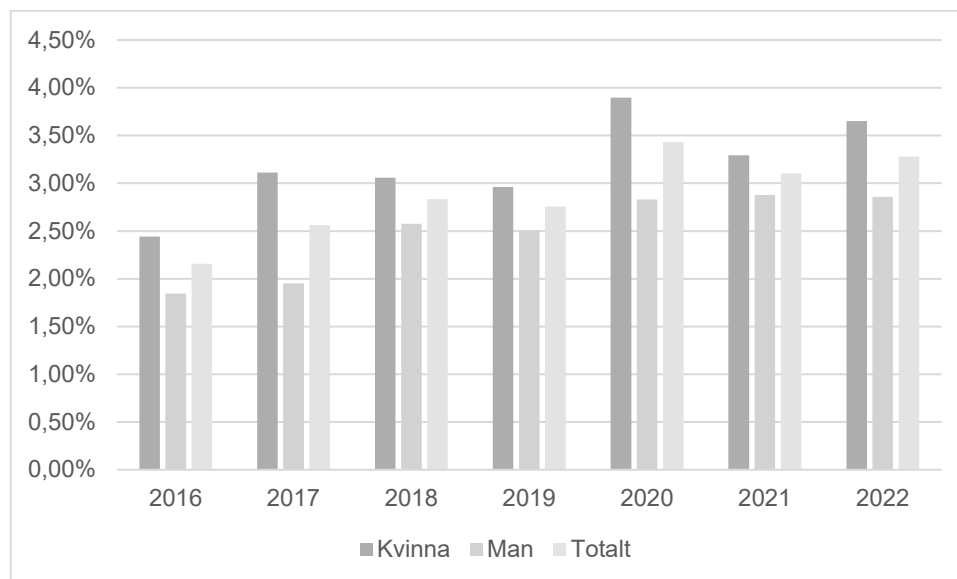

Källa: MYH

³¹ Myndigheten för yrkeshögskolan. 2023. *Statistisk årsrapport 2023*.

Även om antalet studerande som fått ett tillgodoräknande har ökat sen 2016, kan vi inte se att det skett någon större förändring vad gäller andelen studerande som fått minst en tillgodoräknad kurs. Andelen studerande med minst en tillgodoräknad kurs ligger mellan 2 och 3,5 procent mellan 2016–2021. Det har skett en liten ökning mellan 2021 och 2022, från 3,1 procent till 3,3 procent. För samtliga år är det en större andel kvinnor än män med minst en kurs tillgodoräknad.

Diagram 2. Andel studerande i program inom yrkeshögskolan med minst en tillgodoräknad kurs under åren 2016–2021 utifrån utbildningens slutår (fördelat på kön).

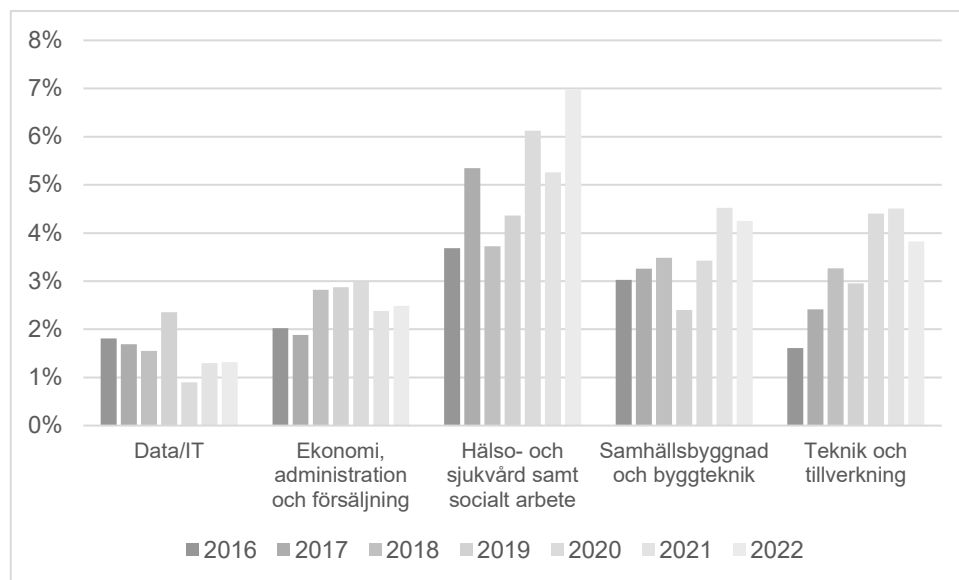

Källa: MYH

Andel studerande med minst en tillgodoräknad kurs i yrkeshögskolans fem största utbildningsområden

Om vi ser till andel studerande med ett tillgodoräknande per utbildningsområde, med fokus på de fem största utbildningsområdena, blir det tydligt att användningen av tillgodoräknanden varierar mellan utbildningsområdena. I utbildningsområdet *Hälsa- och sjukvård samt socialt arbete* genomförs det något fler tillgodoräknanden, 7 procent för 2022 vilket är en ökning från 5 procent 2021. Det är högre än genomsnittet för hela yrkeshögskolan som för 2022 var 3 procent. Detta kan möjligen vara en av anledningarna till att andelen kvinnor med minst en tillgodoräknad kurs är något större än andelen män, då vi vet att det är en stor andel kvinnor på utbildningar inom detta område.

Diagram 3. Andel studerande i program inom yrkeshögskolan med minst en tillgodoräknad kurs under åren 2016–2021 utifrån utbildningens slutår, i de fem största utbildningsområdena.

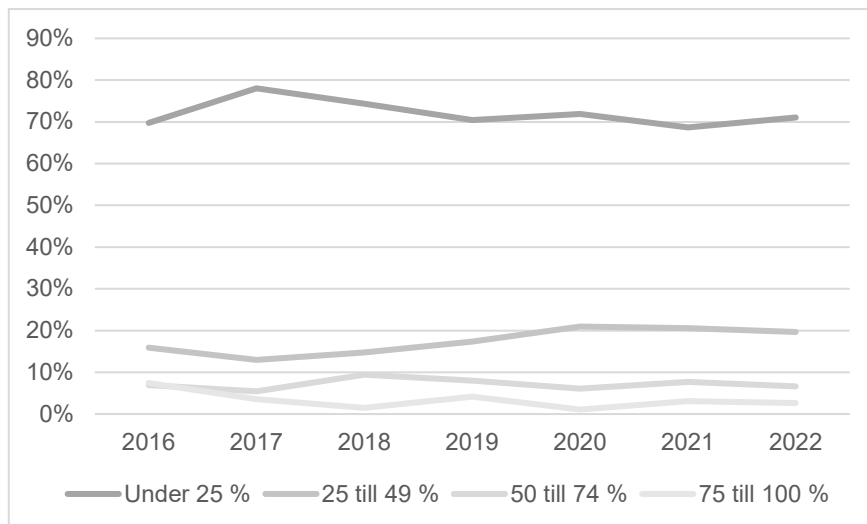

Källa: MYH

Andel studerande med tillgodoräknande fördelat på andel av hel utbildning

Av de studerande som fått ett tillgodoräknande är det cirka 7–14 procent som fått tillgodoräkna mer än halva utbildningen (i antal tillgodoräknade poäng). Högst andel var det för slutår 2016 då det var 14 procent som tillgodoräknade mer än halva utbildningen, varav 7 procent tillgodoräknade mer än 75 procent av utbildningen. Andelen studerande som tillgodoräknade mer än 75 procent av utbildningen har från 2017 till 2022 pendlat mellan 1 och 4 procent. Av statistiken framgår att det är stor variation mellan åren och det finns ingen tydlig trend på att omfattande tillgodoräknanden har ökat.

Diagram 4. Andel studerande i program inom yrkeshögskolan med minst en tillgodoräknad kurs under åren 2016–2021 utifrån utbildningens slutår, fördelat på andel av hel utbildning.

Källa: MYH

3.4.4 Försöksverksamheten YH-flex

Regeringen gav under våren 2020 Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) i uppdrag att genomföra en försöksverksamhet med en snabbare och mer flexibel väg till en yrkeshögskoleexamen, så kallad YH-flex, för personer som redan har yrkeskunskaper som motsvarar en betydande del av en yrkeshögskoleutbildning. Uppdraget slutredovisades³² till Utbildningsdepartementet den 11 april 2023.

I detta avsnitt kommer vi presentera resultat från försöksverksamheten YH-flex³³ och utfallet för antal beviljade platser, nyttjade platser och storlek på tillgodoräknanden i förhållande till utbildningarnas omfattning.

Försöksverksamheten har genomförts inom befintligt regelverk för yrkeshögskolan. Den sammanhållna modellen för utbildning på YH-flexplats består av två delar. Den första delen innebär att den studerandes tidigare lärande kartläggs och bedöms i syfte att kunna tillgodoräkna en betydande del av utbildningen. Den andra delen innebär att den studerande genom en kompletterande utbildning med ett individuellt anpassat upplägg ges möjlighet att utveckla de kunskaper, färdigheter och kompetenser som fattas för att kunna erhålla en examen. Statsbidragsmodellen består av två delar som följer modellen för utbildning på YH-flexplats, en fast summa (10 000 kr per studerande) för att ersätta arbetet med validering och tillgodoräknande och en rörlig del baserat på omfattningen av den kompletterande utbildningen.

Myndigheten har beviljat statsbidrag för YH-flexplatser för drygt 108 miljoner och kommer betala ut statsbidrag motsvarande 47,5 miljoner kronor, förutsatt att nu aktiva studerande på YH-flexplats slutför den kompletterande utbildningen enligt plan. Att utbetalningen är lägre än det beviljade beloppet beror dels på nyttjandegraden, dels på tillgodoräknanden.

³² Myndigheten för yrkeshögskolan. 2023. Åtterrapporering av regeringsuppdrag för en snabbare och mer flexibel väg till en yrkeshögskoleexamen, YH-flex.

³³ Ibid.

Besparingen på statsbidraget är 43 procent, jämfört med om studerande hade gått hela den ordinarie utbildningen.

Tabell 4 visar fördelningen av beviljade YH-flexplatser fördelat på utbildningsområde. I försöksverksamheten beviljades 1 539 platser fördelat på 382 platser 2020, 595 platser 2021 och 562 platser 2022. 811 studerande har antagits (nyttjade platser) och fått sitt tidigare lärande validerat. Hälso- och sjukvård samt socialt arbete är det största utbildningsområdet sett till beviljade platser för respektive år och för det totala antalet beviljade platser. Utbildningsområdet har också flest nyttjade platser totalt.

Tabell 6. Beviljade och nyttjade YH-flexplatser efter utbildningsområde, totalt 2020–2022.

Utbildningsområde	Beviljade platser	Nyttjade platser	
	Antal	Antal	Andel (%)
Data/It	31	16	52 %
Ekonomi, administration och försäljning	205	187	91 %
Hotell, restaurang och turism	96	24	25 %
Hälso- och sjukvård samt socialt arbete	607	424	70 %
Juridik	10	0	0 %
Kultur, media och design	35	33	94 %
Lantbruk, djurvård, trädgård, skog och fiske	77	6	8 %
Pedagogik och undervisning	38	25	66 %
Samhällsbyggnad och byggteknik	115	58	50 %
Säkerhetstjänster	10	1	10 %
Teknik och tillverkning	245	13	5 %
Transporttjänster	50	14	28 %
Övrigt	20	10	50 %
Totalt	1 539	811	53 %

Källa: MYH.

I genomsnitt har studerande på YH-flexplats tillgodoräknat 44 procent av utbildningen. Tabell 5 visar omfattningen av de tillgodoräknanden som genomförts för de studerande inom YH-flex. I underlaget ingår både tillgodoräknande av hela och delar av kurser. För 2020 var det 68 procent av de studerande som tillgodoräknade halva eller mer än halva utbildningen. Motsvarande andel för 2021 var 41 procent och för 2022, 43 procent. För samtliga år är det 47 procent som tillgodoräknade halva eller mer än halva utbildningen.

Av de studerande som antogs på YH-flexplats 2020 var det 44 procent som tillgodoräknade mer än 75 procent av utbildningen, medan motsvarande andel för 2021 och 2022 var 14 procent.

Andelen studerande på YH-flexplats med relativt små tillgodoräknanden, det vill säga under 25 procent, har ökat från 24 procent 2020 till 28 procent 2021 och 32 procent 2022. Andelen av de studerande på YH-flexplats som inte haft tillräcklig erfarenhet för att få

något tillgodoräknat har också ökat mellan åren. För 2020 var andelen 4 procent för att 2021 öka till 10 procent. Denna ökning fortsatte även 2022 då andelen var 17 procent.

Tabell 7. Studerande på YH-flexplats fördelade efter hur stor andel av utbildningen som den studerande fått tillgodoräkna, 2020–2022.

	2020	2021	2022	Totalt 2020–2022
0 (Inget att tillgodoräkna)	4 %	10 %	17 %	13 %
1–24 %	20 %	18 %	15 %	17 %
25–49 %	8 %	31 %	25 %	24 %
50–74 %	24 %	27 %	29 %	28 %
75 % eller mer	44 %	14 %	14 %	19 %
Summa	100 %	100 %	100 %	100 %
Totalt antal studerande	126	291	394	811

Källa: MYH

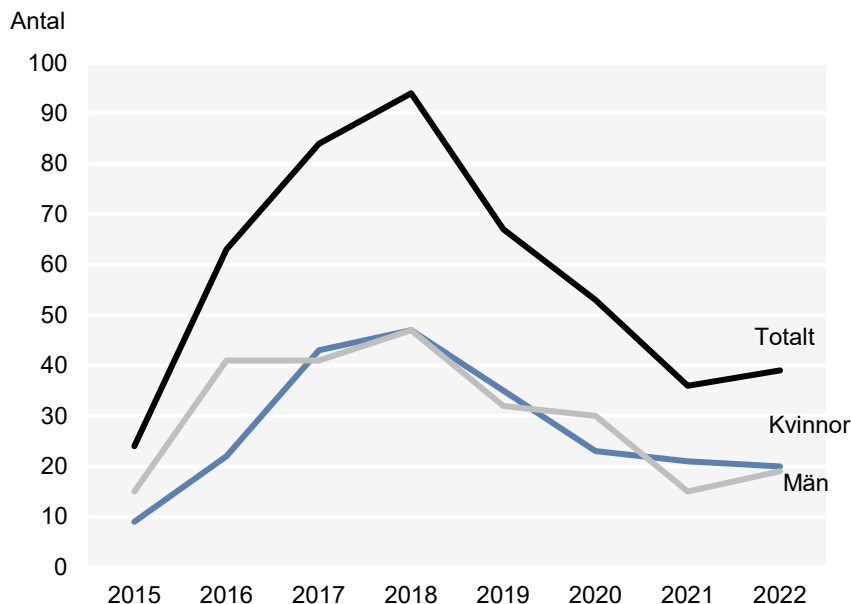
3.5 Kontakttolkutbildning

Hösten 2013 påbörjade myndigheten ett projekt för att främja validering av reell kompetens bland redan verksamma kontakttolkar och de första valideringarna genomfördes 2015. Valideringen innebär att tidigare kompetens och kunskap bedöms i relation till den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk. Valideringen kan visa att personen har tidigare kunskaper som motsvarar utbildningens mål vilket innebär att personen kan tillgodoräkna sig vissa delar och endast behöver komplettera med vissa delar av utbildningen för att uppnå motsvarande kunskaper för hel utbildning eller att personen behöver gå hela utbildningen. De som har kunskaper motsvarande utbildningens mål, eller uppnår motsvarande kunskaper genom att komplettera med delar av utbildningen, får ett utbildningsbevis.

Antalet som fått utbildningsbevis helt eller delvis genom validering ökade årligen mellan 2015 och 2018 till 94 personer. Därefter har antalet minskat och det var 39 personer som fick utbildningsbevis genom validering 2022. Det var färre än 2016–2020 men ungefär lika många som 2021 då 36 personer fick utbildningsbevis genom validering.

Sedan 2017 har könsfördelningen bland dem som fått utbildningsbevis genom validering varit relativt jämn men med något fler män 2020 och något fler kvinnor 2021.³⁴

³⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan. 2023. *Statistisk årsrapport 2023*.

Diagram 5. Antal som fått utbildningsbevis genom validering efter kön, 2015–2022.

Antal deltagare som fått utbildningsbevis efter validering är justerat jämfört med tidigare årsredovisning på grund av kompletterande inrapportering. Källa: MYH.

I avstämningar med samordnarna för den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk har det framkommit att det finns tendenser att de som anmäler sig till validering har lägre kunskaper än tidigare. Detta skulle kunna vara en orsak till att antalet som fått utbildningsbevis genom validering har minskat över tid. Samordnarna har även beskrivit att det under covid-19-pandemin förekommit att personer valt att inte påbörja valideringen, bland annat för att det på flera håll inneburit fysiska möten. Antal personer som får ett utbildningsbevis genom validering beror även på hur många verksamma tolkar som saknar fullständig utbildning och därmed kan vara aktuella för validering. Rimligen bör denna grupp ha varit större initialt när möjligheten till validering infördes.

3.6 Universitet och högskolor

3.6.1 Inledning

I rapporten "Uppföljning av lärosätenas bedömning av reell kompetens"³⁵ har UKÄ granskat och utvärderat hur svenska lärosäten arbetar med att bedöma reell kompetens, för behörighet och tillgodoräknande, hos sökande till utbildningar.

UKÄ visar i rapporten att det finns brister i bedömningsprocessen, och att det finns behov av förbättringar inom området. En av de största utmaningarna för lärosätena är att utforma bedömningsprocesser på ett sätt som är objektivt och rättvist, samtidigt som de tar hänsyn till den sökandes individuella erfarenheter och kunskaper.

En slutsats i rapporten är att det är svårt att få fram tillförlitlig statistik vad gäller bedömning av reell kompetens för behörighet och tillgodoräknanden. Det går inte att få

³⁵ Uppföljning av lärosätenas bedömning av reell kompetens. Rapport 2021:32, Universitetskanslersämbetet.

fram en samlad nationell statistik om bedömning av reell kompetens för tillgodoräknanden. Tillgänglig statistik om tillgodoräknanden som SCB får från Ladokkonsortiet rör främst tillgodoräknanden där meriter från utländska lärosäten ligger till grund. Tillgodoräknanden baserade på yrkeserfarenhet eller liknande kan finnas med men det går inte att urskilja dessa.

Det finns flera orsaker till problemet att ta fram statistik, bland annat då lärosätena inte har tillgång till relevanta underlag och för att reell kompetens definieras olika. Insamlandet av statistik inom området är komplicerat och tidskrävande och beror främst på att handläggningsprocessen och besluten för tillgodoräknanden är decentraliserade och utlagda på fakultet och institutioner samt att delar av handläggningen inte sker via ett it-system utan med pappersblanketter.

Sammanfattningsvis visar rapporten på en oro över bristerna i bedömningsprocessen på lärosätena men också på en vilja att förbättra och utveckla såväl statistik och it-system, som gemensamma definitioner, för att framöver göra det lättare för individer att validera sin reella kompetens för kunskapsinhämtning i utbildning eller arbete.

I och med dessa uttalade utmaningar har årets uppföljning fokuserat på årsredovisningar för 2022³⁶ från 29 lärosäten för att där kunna se vad som skett under året vad det gäller bedömning reell kompetens för behörighet och tillgodoräknande hos sökande vid de olika lärosätena. Nedan följer en kort summering av vad som framgår och vilka huvudsakliga problem lärosätena upplever.

3.6.2 Uppföljning av lärosätenas bedömning av reell kompetens.

Validering av reell kompetens för behörighet eller tillgodoräknande nämns på lite olika sätt i 20 av de 29 studerade årsredovisningarna. Vanligast är validering av reell kompetens som ger behörighet för tillträde till kompletterande pedagogisk utbildning (KPU). Dock är volymerna fortsatt låga, men det återspeglar även att lärarutbildningar i sig har låg attraktivitet hos studerande. Många lärosäten uttrycker att validering är en komplex antagningsprocess som kräver mycket resurser, i form av både tid och personal. Personal måste också ha kvalificerad kompetens, för att kunna tolka såväl tidigare studier och arbetslivserfarenhet som icke-formell utbildning, och bedöma om dessa kan ge behörighet.

Bland andra lärosäten, har Malmö universitet under 2022, försökt använda validering för att kunna erbjuda kompletterande utbildning omfattande högst 120 högskolepoäng, för personer med avslutad utländsk lärarutbildning. Malmö universitet konstaterar att samtliga studenter i utbildningen har individuella studiegångar som bygger på deltagarnas tidigare utbildning och erfarenheter vilket ställer stora krav på lärosätet i fråga om bland annat antagning, validering, individuella studiegångar och studiestöd. Många studenter är i behov av omfattande vägledning då lärarlegitimationsreformen är komplex och vägledning av såväl kompletterande studier mot en svensk lärarexamen som komplettering tar stort utrymme och kräver kvalificerad kompetens hos bedömare. Även de studenter som får avslag på sina ansökningar är i behov av studie- och karriärvägledning för att finna andra vägar till lärarbehörighet eller andra yrken.

³⁶ De 29 lärosätena finns redovisade i kapitel 6. Referenser.

Stockholms universitet driver en del av det nationella regeringsuppdraget *Flexibla vägar in i läraryrket* (FVI)³⁷, som handlar om att ta fram modeller för validering av reell kompetens för att korta vägen till läraryrket. Under 2022 fortsatte arbetet med att utveckla den modell som under 2022 tillämpades inom *Vidareutbildning av lärare* (VAL), grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i fritidshem. Syftet är att erfarna, obehöriga lärare inom fritidshem ska få möjlighet att validera sina kunskaper inom det fritidspedagogiska ämnesområdet. Under 2022 fick totalt 28 studenter tillgodoräkna högskolepoäng efter validering av reell kompetens.

Lärosätena har nått olika långt i sitt arbete med bedömning av reell kompetens. Nedan lyfts fyra lärosäten som exempel på hur dessa arbetar.

Linköpings universitet erkänner och validerar reell kompetens genom särskilda utbildningsprogram och processer. Det innebär att personer som har förvärvat kompetens genom erfarenhet, självstudier eller andra icke-formella eller informella metoder kan ansöka om att få sin kompetens validerad och erkänd som likvärdig med formell utbildning. Universitetet har infört en särskild process för validering av reell kompetens, där individer kan ansöka om bedömning av sin kompetens genom en utvärdering av dokumentation och en muntlig intervju.

Malmö universitet har en modell utvecklad för att bedöma reell kompetens som innebär att individer som söker till utbildningar kan få sin kompetens bedömd utifrån tidigare erfarenheter och kunskaper som inte nödvändigtvis är formella studier. Detta innebär att det finns möjlighet att använda den kunskap och erfarenhet som man har för att söka och eventuellt bli antagen till en utbildning vid Malmö universitet. För att få sin kompetens bedömd utifrån reell kompetens behöver man ansöka om det genom att skicka in en ansökan och dokumentation som styrker den reella kompetensen.

Umeå universitet erkänner och beaktar reell kompetens när det gäller antagning till vissa kandidatprogram. Reell kompetens innebär att en person har förvärvat kunskaper och färdigheter utöver det formella utbildningssystemet, till exempel genom arbete, volontärarbete, självstudier eller andra liknande aktiviteter. För att bedöma en persons reella kompetens så genomför Umeå universitet en individuell antagnings- och urvalsprocess. Denna process inkluderar bland annat en intervju och bedömning av den sökandes dokumentation som styrker dennes reella kompetens.

Örebro universitet har en så kallad "reell kompetensbedömning" som är en metod för att validera kunskap som inte formellt bedömts. Genom reell kompetensbedömning kan personer som inte har traditionella examina eller intyg bevisa sin kompetens genom att visa upp sina tidigare erfarenheter, kunskaper och färdigheter. Universitetet erbjuder också möjligheter för studenter att få sina tidigare erfarenheter och kompetenser validerade och tillgodoräknade i samband med antagning till program. Bedömningen att en sökande har förutsättningar att tillgodogöra sig sökt utbildning på annat sätt än med formella meriter görs utan att den sökande har ansökt om det.

³⁷ Uppdrag om att skapa fler vägar in i läraryrket (dnr U2018/03202/UH) där samarbete har skett mellan Göteborgs universitet, Stockholms universitet, Linköpings universitet, Karlstads universitet, Malmö universitet och Högskolan Dalarna.

3.6.3 UHR samordnar lärosätenas validering av yrkeskunskaper vid antagning till yrkeslärarprogrammet

UHR har sedan 2017 i uppdrag att samordna lärosätenas validering av yrkeskunskaper i antagning till yrkeslärarutbildningen. I uppdraget samverkar UHR med tio lärosäten, Myndigheten för yrkeshögskolan, Skolverket, Svenskt Näringsliv och branschorganisationer. Valideringsprocessen bygger på samverkan och uppdraget förutsätter att samtliga aktörer i valideringsprocessen samverkar för att uppnå en nationell likvärdig, kvalitativ och rättssäker validering.

Under 2022 har UHR utökat samverkan med samtliga samverkanspartners. Syftet med den ökade samverkan är att utbildningarna ska möta arbetsmarknadens behov av kompetenser. Ett exempel på detta är samarbetet med Skolverket i samband med den kommande ämnesbetygsreformen i syfte att arbeta proaktivt och skapa goda förutsättningar för valideringsprocessens aktörer vad gäller likvärdighet och kvalitet i samband med den kommande ämnesbetygsreformen.

En annan del av UHR:s samordningsuppdrag är att rekrytera och kvalitetssäkra de bedömare som lärosätena ska använda inför beslut. De är samlade i UHR:s bedömarbank och har inloggning till det digitala valideringsverktyget YRK-Valda som erbjuder lärosäten stöd i valideringsprocessen. YRK-Valda utvecklas löpande i samverkan med lärosätena som använder systemet. Under 2022 har UHR med stöd av en extern referensgrupp tagit fram ett material som nu används som underlag för rekrytering, kvalitetssäkring och avtal med bedömarna. Myndigheten har också genomfört en översyn av de kollegiala mötena som anordnas programvis av bedömarmentorerna. Översynen visade att de kollegiala forumen inte fullt ut bidrog till nationell likvärdighet vilket resulterade i att UHR avvecklade dessa forum.

År 2022 betalade UHR ut bidragsmedel på 9 950 000 kronor till de tio lärosäten som erbjuder yrkeslärarutbildningen. Bidraget per genomfört valideringsärende uppgick till 9 851 kronor. Sammantaget utfördes 1 010 valideringar under 2022 vilket är en minskning med nästan 400 ärenden jämfört med 2021. Under covid-19-pandemin 2020 och 2021, förekom en ökning av antalet validerade. 2022 års siffra återspeglar mer antalet validerade som det såg ut innan pandemin.

4 Arbetet med hållbara strukturer för validering inom regionerna

4.1 Arbetet inom projektet Valideringslyft

I ESF-projektet Valideringslyft samverkade både nationella och regionala aktörer för att utveckla en regional infrastruktur för validering i arbetsliv och utbildning. Samtliga regioner deltog i projektet, som pågick mellan den 1 december 2020 och den 31 december 2022, med Myndigheten för yrkeshögskolan som projektägare. Regionernas förutsättningar och utmaningar inom valideringsområdet var vägledande för projektets aktiviteter och insatser.³⁸

Utvärderingen av projektet visar att samverkan mellan regionerna inom valideringsområdet har stärkts. Projektet har bidragit till att skapa en gemensam kunskapsbas att utgå ifrån samt en ökad samsyn kring validering och regionernas roll för att främja validering. Under projektet har regionerna tagit steg mot en tydligare koordinerande roll inom valideringsområdet, det vill säga att koppla ihop branscher, utbildningsanordnare på olika nivåer och i slutänden individer.

Projektet har medverkat till en större likvärdighet avseende stöd för validering av individers kunskaper nationellt och regionalt. Detta har bland annat skett genom det analysverktyg som utvecklades för att stödja regionernas arbete med att identifiera utvecklingsområden. Samtliga 21 regioner har kartlagt och självskattat sin kompetens inom validering genom analysverktyget. Arbetssättet har möjliggjort handlingsplaner och målbilder i det fortsatta arbetet, som har sin grund i de områden som analysverktyget pekat ut som viktiga för att bygga upp regionala strukturer för validering.

Samtidigt har regionerna även fortsättningsvis varierande förutsättningar att arbeta med validering som del i det regionala kompetensförsörjningsarbetet. Valideringslyft har varit ett viktigt steg på vägen mot att bygga hållbara regionala strukturer för validering. Projektet visar dock att strukturer för validering kräver både långsiktigt och uthålligt arbete för att kunna bidra till omställning, livslångt lärande och arbetslivets kompetensförsörjning.

4.2 Regionernas fortsatta arbete med hållbara strukturer

Regionernas möjligheter till fortsatt utveckling efter projektet Valideringslyft förbättrades genom det regeringsuppdrag som Tillväxtverket och Myndigheten för yrkeshögskolan fick i december 2021. Uppdraget innebar att via en utlysning om totalt 60 miljoner stödja och utveckla regionernas fortsatta arbete med att etablera effektiva strukturer för validering 2022 till 2024. Regeringen menar att validering är ett viktigt verktyg i det regionala kompetensförsörjningsarbetet och ser att regionerna har en roll att driva på, samordna, stödja och öka kunskapen bland regionala aktörer när det gäller validering.³⁹

När Tillväxtverkets utlysning stängde i september 2022 hade 20 av 21 regioner enskilt eller i samverkan skickat in ansökningar om fortsatt arbete med att utveckla regionala strukturer för validering. Samtliga ansökningar blev beviljade. I ansökningarna var handlingsplanerna som tagits fram med hjälp av analysverktyget i projektet Valideringslyft en viktig del, eftersom planerna omfattat aktiviteter i syfte att fortsätta utvecklingen av

³⁸ Myndigheten för yrkeshögskolan. 2023. *Slutrapport av ESF-projektet Valideringslyft*.

³⁹ Regeringen, Näringsdepartementet. 2021. Regeringsbeslut om uppdrag att stödja arbetet med att utveckla effektiva strukturer för validering på regional nivå. N2021/03082.

regionala strukturer för validering. Därigenom finns en tydlig koppling mellan projektet Valideringslyft och det nya regeringsuppdraget som Tillväxtverket och Myndigheten för yrkeshögskolan fick.

4.3 Regionernas arbete och projektplaner

Totalt pågår 16 utvecklingsprojekt i 20 regioner. Projekten pågår till december 2024. Regionerna arbetar i projekten med liknande fokusområden men utgår från sina regionala förutsättningar. Ett gemensamt drag i arbetet är att stärka valideringens koppling till det övriga regionala kompetensförsörjningsarbetet. Flera regioner arbetar också med kommunikationsinsatser för att stärka valideringens roll samt öka tillgängligheten till validering. Många projekt vill också öka stödet till kommunernas arbete med validering inom komvux samt på olika nivåer lyfta fram möjligheterna till branschvalidering. I flera projekt ingår insatser för att öka kunskap hos företagen om möjligheter till validering och betona vikten för företagen att använda validering i den strategiska kompetensförsörjningen. I till exempel Jönköpings län är projektets mål att skapa en regional struktur för validering med representanter från komvux, yrkeshögskolan samt den tillverkande industrin för att bättre möta företagets behov av rätt kompetens. I Blekinge genomförs en kartläggning för att analysera attityder till validering och sedan utifrån detta utforma ett kommunikationsmaterial. I Östra Mellansverige genomförs ett större projekt i samverkan med fem regioner (Sörmland, Östergötland, Örebro, Uppsala och Västmanland). De fem regionerna avser göra en gemensam stegförflyttning kring validering och lyfta valideringens roll och funktion med stärkt ställning i det regionala kompetensförsörjningsarbetet som målsättning. I projektet *Lärkraft* i Västernorrland ska en digital regional portal för tillgänglighet till validering i länet tas fram. Region Norrbotten vill under sin projekttid etablera "Valideringscentrum Norrbotten".

Två regioner har ansökt om metodutvecklingsprojekt. Västra Götalandsregionen arbetar med metod- och modellutvecklingsarbete inom kommunal vuxenutbildning, utveckling av branschvalideringsmodeller och kompetensstandarder samt kopplingar mellan branschvalideringsmodeller och formell utbildning. Arbetet kopplat till kommunal vuxenutbildning sker i nära samarbete med region Gävleborg som också beviljats metodutvecklingsprojekt. Regionens projekt Valivux ska utveckla metodstöd för inledande och fördjupad kartläggning. Metodstödet ska utvecklas för att kunna spridas och användas nationellt.

5 Sammanfattande slutsatser och arbetet framåt

5.1 Validering inom arbetslivet

5.1.1 Arbetslivets kvalifikationer

Inom branschvalideringsområdet har det skett en positiv utveckling. Antalet valideringar ökar och antalet valideringar för 2022 var det högsta för den tid det finns statistik. Det har också skett en ökning i antalet yrkesroller som går att validera mot samt att nya branscher har utvecklat valideringsmodeller. Sammantaget bedömer arbetsgruppen att det ger en ökad tillgång till validering.

Den positiva utvecklingen bör ha underlättats genom de stödinsatser som funnits under utvecklingsprojektet BOSS. MYH har genom projektet BOSS sett att denna typ av insats med sitt arbetssätt och aktiviteter har bidragit till en ökning av antal yrkesroller att valideras mot samt en ökning av antalet ansökningar om nivåplaceringar i referensramen SeQF. Att koppla branschqualifikationerna till SeQF gör det lättare för branschen att kommunicera kraven på kompetens för olika yrkesroller till individer, arbetsgivare och utbildningsaktörer. Ett stort mervärde är också ökade möjligheter till kvalitetssäkrad validering för rekrytering av ny personal till branschens företag och verksamheter. Samtidigt har BOSS-projektet bidragit till en ökad samverkan mellan branscher och också stimulerat branscher att ansöka om statsbidrag för utveckling av branschvalidering. Ansökan som öppnade 2022 hade fler ansökningar än något annat år.

Intresset för branschvalidering som ett verktyg i kompetensförsörjningsarbetet fortsätter vara stort. Arbetsgruppen för validering inom myndighetssamverkan kommer därför fortsättningsvis inkludera branschvalidering vid de spridnings- och kunskapshöjande aktiviteterna som anordnas i samarbete med bland annat regionala företrädare.

5.1.2 Arbetet med validering inom Arbetsförmedlingen

I valideringsrapporten från 2022 framgick att antalet anvisningar till validering minskade under 2019 och 2020 för att sedan öka något under 2021.⁴⁰ Arbetsmarknadsläget gjorde att Arbetsförmedlingens resurskapacitet att erbjuda program och insatser till de arbetssökande begränsades till förmån för att säkerställa inskrivning och planeringssamtal till det ökande antalet nyinskrivna. Samtidigt gjorde covid-19-pandemin det svårt att anvisa arbetssökande till arbetsplatsförlagda aktiviteter. Antalet anvisningar till validering har minskat under 2022.

Arbetsförmedlingen har identifierat ett antal åtgärder som behöver genomföras för att öka nyttjandet av validering:

- Ta fram tydlig information om att Arbetsförmedlingen ska identifiera behov av och nyttja validering för att ytterligare öka chanserna för att arbetssökande ska få jobb och att arbetsgivare ska få den kompetens de efterfrågar.
- Utveckla struktur för att kontinuerligt kartlägga kompetenser och identifiera behov av validering hos arbetssökande, oavsett om det sker inom egen eller avtalad regi.
- Erbjudna möjlighet för Arbetsförmedlingens medarbetare att fördjupa och öka sin kunskap om validering genom att nyttja befintlig information och utbildningar.

⁴⁰ Myndigheten för yrkeshögskolan. 2022. *Valideringsrapport 2022 – läge och utveckling av validering nationellt och regionalt.*

- Skapa en enhetlig process för handläggning av validering och dess resultat, med stöd av den övergripande strukturen för valideringsresan inom myndigheten.
- Tillvaratagande av internt lärande och överföring av goda exempel.
- Utvärdera valideringstjänsten, och undersöka huruvida *Lag (2008:962) om valfrihetssystem* eller *Lag (2016:1145) om offentlig upphandling* är mest ändamålsenlig.
- Regelbunden samverkan med andra parter i valideringsprocessen för överföring av information, samarbete, utveckling och samsyn.

Inom ramen för regeringsuppdraget som Tillväxtverket och MYH har att stödja arbetet med att utveckla effektiva strukturer för validering på regional nivå har Arbetsförmedlingen utsett 25 regionala representanter i sex regioner (utifrån Arbetsförmedlingens regionindelning) som kommer att samarbeta med "Sveriges regioner". Tanken är att samverka mellan myndigheter och regioner för att därmed stödja Arbetsförmedlingens interna arbete vad gäller att få ett bättre fokus på den inledande kompetenskartläggningen och anvisningar till programvalidering.

5.2 Validering inom utbildning

5.2.1 Komvux

Skolverket har under 2022 kontrollerat kvaliteten på de rapporterade uppgifterna om validering som ett urval av huvudmän lämnat. Skolverkets samlade bedömning blev att uppgifterna ännu inte håller tillräckligt god kvalitet för att kunna utgöra underlag för officiell statistik. Till detta kommer att när det gäller att följa upp resultaten för validering är det svårare att uttrycka volymen som en andel av kursdeltagarna. Validering kan nämligen utföras på flera sätt, till exempel inom ramen för en orienteringskurs eller en specifik nationell kurs. Skolverket redovisar därför i stället andelen elever som har en registrerad validering i någon kurs. På grundläggande nivå var det knappt 2 procent, 1 100 elever, som hade någon registrerad validering under 2022. På gymnasial nivå var andelen ungefär 2 procent, 4 240 elever, som hade någon registrerad validering. Andelen elever med registrerad validering har ökat med knappt en procentenhet på grundläggande nivå och är oförändrad på gymnasial nivå jämfört med 2021.

I syfte att öka kunskaperna om validering erbjöd Skolverket en högskolekurs om 7,5 hp, "Validering i praktiken". Myndigheten fortsatte också att tillhandahålla webbkursen "Valideringsarbete i teori och praktik – en introduktion", under 2022. Syftet med kursen är att öka kunskaperna i att kartlägga och bedöma individers kompetens med hjälp av validering. Sedan starten 2017 har drygt 1 300 personer fullföljt hela utbildningen vilket medfört en ökad kompetens hos anordnare av validering inte enbart inom kommunal vuxenutbildning utan också hos andra aktörer inom valideringsområdet.

Under 2022 fortsatte Skolverket att stödja huvudmän via statsbidrag för kartläggning och validering. Totalt beviljades 139 kommuner och kommunalförbund medel motsvarande 52 miljoner kronor.

5.2.2 Yrkeshögskolan

Sammanfattningsvis kan konstateras att det är få studerande som får tillgodoräkna sin reella kompetens och att de tillgodoräkningen som görs är små inom yrkeshögskolan. Uppföljningen visar inte på några större förändringar mellan åren. *Hälso-och sjukvård*

samt socialt arbete fortsätter att vara det utbildningsområde, bland de fem största inom yrkeshögskolan, där störst andel studerande får minst en kurs tillgodoräknad.

I tillgodoräknandeutredningen från 2019⁴¹ gjordes en genomgång av de grunder för tillgodoräknanden som anges (i fritext) av utbildningsanordnare när de rapporterar in genomförda tillgodoräknanden i yrkeshögskolans studiedokumentationssystem. Där framkom att en övervägande del av tillgodoräknanden är rent administrativa erkännanden av tidigare YH-utbildning, ofta till och med samma utbildning då den studerande återkommer efter ett studieavbrott. Utredningen konstaterade att det genomförs få tillgodoräknanden och de tillgodoräknanden som genomförs inte är särskilt omfattande. Av detta kan vi anta att det i realiteten är ännu färre studerande som får annan reell kompetens, till exempel yrkeserfarenhet, tillgodoräknad.⁴² Vidare kan vi utifrån statistiken som presenteras i denna rapport konstatera att det fortfarande inte är särskilt omfattande tillgodoräknanden som genomförs inom yrkeshögskolan.

Försöksverksamheten YH-flex visar däremot att det är möjligt att skapa incitament för att genomföra validering och tillgodoräknanden i en större omfattning än vad som sker inom yrkeshögskolans ordinarie program. Statsbidraget för anordnarnas arbete med att genomföra validering och tillgodoräknanden, och att den ersättningen är åtskild från statsbidrag för kompletterande utbildning, är det enskilt viktigaste incitamentet för att genomföra mer omfattande tillgodoräknanden. Den testade statsbidragsmodellen bidrar till ett effektivt nyttjande av yrkeshögskolans statsbidrag.⁴³

En slutsats är att försöksverksamheten nått en annan målgrupp av studerande jämfört med ordinarie utbildningar. Denna målgrupp är äldre, har mer att tillgodoräkna och tillgodoräknar sig i större utsträckning yrkeserfarenhet. Försöksverksamheten har bidragit till en utbyggd kapacitet hos deltagande utbildningsanordnare att genomföra tillgodoräknanden och flexibel kompletterande utbildning.

Sammantaget ser vi en positiv utveckling för validering inom yrkeshögskolan i och med försöksverksamheten YH-flex. Vi ser däremot inte att YH-flex bidragit till att öka andelen tillgodoräknanden inom yrkeshögskolans ordinarie program. Som tidigare beskrivits har försöksverksamheten bidragit till att öka utbildningsanordnarnas kapacitet att genomföra tillgodoräknanden vilket på sikt kan komma att medföra en ökad andel tillgodoräknanden inom yrkeshögskolan och det är något som vi behöver fortsätta följa framöver.

5.2.3 Högre utbildning

UKÄ visade i sin rapport från 2021 svårigheten med att få fram nationell statistik för behörighet för tillträde till högre utbildning baserat på reell kompetens. Rapporten visade att inte alla ansökningar om bedömning av reell kompetens inkluderas och att det ibland är svårt att avgöra om sökande blivit behörig på grund av sin reella kompetens eller av någon annan anledning. När det gäller att få fram nationell statistik för tillgodoräknande baserat på reell kompetens noterade UKÄ i rapporten att det är speciellt svårt att få fram resultat och uppgifter. I rapporten redovisas flera orsaker till den rådande situationen som att det till exempel inte finns en generell samsyn rörande definitionen av vad som ska bedömas som reell kompetens samtidigt som it-systemen inte ger tillräckligt stöd för att ta in de uppgifter som krävs. För uppföljningen av 2022 valde arbetsgruppen att följa upp

⁴¹ Myndigheten för yrkeshögskolan. 2019. *Tillgodoräknande inom yrkeshögskolan*.

⁴² Ibid.

⁴³ Myndigheten för yrkeshögskolan. 2023. *Återrapportering av regeringsuppdrag för en snabbare och mer flexibel väg till en yrkeshögskoleexamen*.

vad 29 lärosäten själva redovisade om validering av reell kompetens i sina årsredovisningar. Genomgången visar att lägesbeskrivningen från UKÅ:s rapport kvarstår. Det förekommer en del arbete med bedömning av reell kompetens inte minst för tillträde men även för tillgodoräknande bland landets lärosäten. Det finns dock ingen möjlighet att få en samlad bild och överblick över resultaten av valideringsinsatser inom den högre utbildningen. UKÅ föreslog i sin rapport att lärosätena bör få i uppdrag att vidareutveckla en samsyn om definitionen av reell kompetens i samråd med relevanta aktörer. Arbetsgruppen delar denna bedömning och ser som centralt för den fortsatta utvecklingen att en ökad samverkan mellan lärosätena med en sammanhållande nationell aktör etableras.

5.3 Sammanfattande analys

Arbetsgruppen ser ett ökat intresse och förståelse hos branscher och företag för validering som ett viktigt verktyg för arbetet med kompetensförsörjning. En indikation på detta är att antalet branschvalideringar har ökat även om antalet anvisningar från Arbetsförmedlingen minskat. I uppföljningen för 2022 uppges företagen stå för en stor del av den efterfrågade ökningen.

Någonting som även kan öka efterfrågan på valideringsinsatser är arbetslivets behov av omställning, inte minst när det gäller gröna och digitala arbetssätt.

För att möta arbetslivets förändrade behov kommer fler och fler individer behöva fylla på med förnyad eller fördjupad kompetens, men också nyttja sin befintliga kompetens, oavsett hur de tillgodogjort sig denna. Detta kräver nya synsätt på både kompetenser och lärande under hela livet, och strukturer som omhändertar detta. Risken blir i annat fall att befintlig kompetens hos individer går outnyttjad i den omställning som många sektorer och arbetsgivare står inför.

Utvecklingen inom omställningsområdet och ökade möjligheter till livslångt lärande för individen genom införandet av omställningsstudiestödet borde ge en större efterfrågan på valideringsinsatser både inom arbetslivet och utbildningssektorn, och på så sätt öka antalet valideringar. Uppföljningen för 2022 visar dock att omställningsorganisationerna inte varit stora beställare av branschvalidering. I ljuset av detta ser arbetsgruppen inom myndighetssamverkan ett stort behov av att fortsätta informera och sprida kunskap om validering som ett viktigt verktyg för kompetensförsörjning och livslångt lärande.

Mycket av utvecklingen inom arbetslivets sektorer har varit finansierat via olika utvecklingsprojekt eller möjligheten att ansöka om statsbidrag. Även regionernas arbete med att bygga regionala strukturer för validering har varit och är delvis projektfinansierat. Allt utvecklingsarbete tar tid men det är också viktigt att resultaten blir hållbara och kan nyttjas och förvaltas över tid framåt. Det kan finnas en utmaning när steg ska tas från utvecklingsprocess till mer av förvaltning inte minst om det som tagits fram av modeller och metoder inte nyttjas och kommer till användning.

Tydliga incitament för finansiering av validering är en viktig fråga för de som arbetar lokalt med validering. Försöksverksamheten med YH-flex visar på vikten av finansiering för anordnare och valideringsaktörer. Modellen med en ersättning motsvarande 10 000 kr per individ och validering är ett sätt att skapa hållbara incitament för de som arbetar operativt med valideringsinsatser.

Att bygga hållbara strukturer för validering är ett viktigt område inte minst utifrån det decentraliserade valideringssystemet med många anordnare och aktörer. Arbetsgruppen för validering arbetar med detta på flera sätt. På nationell nivå samverkar ansvariga myndigheter inom valideringsområdet på ett kontinuerligt och systematiskt sätt (se kapitel 2). På regional nivå finns de regionala projekten som syftar till att bygga hållbara strukturer för validering för de aktörer som finns i varje region. Arbetsgruppen stödjer regionernas arbete på flera sätt och prioriterar insatser som innebär möjligheter till kunskapsuppbyggnad och erfarenhetsutbyte för anordnare och aktörer från olika sektorer i arbetslivet och olika utbildningsnivåer.

Avgörande för att kunna följa utvecklingen inom valideringsområdet är tillgången på tillgänglig och trovärdig statistik. Det behövs insatser för att få fram bättre möjligheter till statistik för i stort sett alla sektorer i valideringssystemet. En sådan insats skulle inte enbart möjliggöra en bättre uppföljning av resultat utan också öppna upp för ökad forskning inom valideringsområdet. När allt fler aktörer verkar se valideringens potential som verktyg för kompetensförsörjning och livslångt lärande vore det angeläget att mer forskning inom området kom till stånd. Här finns det många perspektiv som kunde vara intressanta att undersöka som till exempel nyttan och effekten av validering för en grupp individer eller företag jämfört med de som inte fått valideringsinsatser.

6 Referenser

Blekinge Tekniska Högskola 2022. *Årsredovisning*

Chalmers tekniska högskola 2022. Årsberättelse, hållbarhetsrapport, årsredovisning

Förordning (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program.

Förordning (2009:130) om yrkeshögskolan.

Förordning (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan.

Förordning (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk.

Förordning (2015:848) om statsbidrag för särskilda främjande- och utvecklingsinsatser i syfte att påskynda nyanlända invandras etablering på arbetsmarknaden svensk författningssamling 2015:2015:848 t.o.m. SFS 2017:1170 – Riksdagen.

Förordning (2022:1550) om ändring i förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program.

Förordning (2022:1553) om ändring i förordning (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan.

Förordning om ändring i förordningen (2012:811) med instruktion för Universitets- och högskolerådet.

Försvarshögskolan 2022. *Årsredovisning*

Gymnastik- och idrottshögskolan 2022. *Årsredovisning*

Göteborgs universitet 2022. *Årsredovisning*

Högskolan Dalarna 2022. *Årsredovisning*

Högskolan i Borås 2022. *Årsredovisning*

Högskolan i Gävle 2022. *Årsredovisning*

Högskolan i Halmstad 2022. *Årsredovisning*

Högskolan i Jönköping/Jönköping University 2022. *Årsredovisning*

Högskolan i Skövde 2022. *Årsredovisning*

Högskolan Kristianstad 2022. *Årsredovisning*

Högskolan Väst 2022. *Årsredovisning*

Karlstads universitet 2022. *Årsredovisning*

Karolinska institutet 2022. *Årsredovisning*

Kungliga Tekniska högskolan 2022. *Årsredovisning*

Lag (2008:962) om valfrihetssystem svensk författningssamling 2008:2008:962 t.o.m. SFS 2019:934 – Riksdagen.

Linköpings universitet 2022. *Årsredovisning*

Linnéuniversitetet 2022. *Årsredovisning*

Luleå tekniska universitet 2022. *Årsredovisning*

Lunds universitet 2022. *Årsredovisning*

Malmö universitet 2022. *Årsredovisning*

Mittuniversitetet 2022. *Årsredovisning*

Myndigheten för yrkeshögskolan. 2017. Standard och riktlinjer för branschvalidering av yrkeskompetens. MYH 2016/4742.

Myndigheten för yrkeshögskolan. 2019. *Tillgodoräknande inom yrkeshögskolan*. MYH 2019/1384.

Myndigheten för yrkeshögskolan. 2022. *Kvalitetskriterier för branschmodeller*
<https://www.myh.se/validering-och-seqf/for-dig-som-arbetar-med-validering-och-branschvalidering/branschvalidering/kvalitetskriterier-for-branschmodeller> (hämtad 2023-07-05).

Myndigheten för yrkeshögskolan. 2022. Valideringsrapport – läge och utveckling av validering nationellt och regionalt. MYH 2022/4265.

Myndigheten för yrkeshögskolan. 2023. *Branschvalideringskartan*
<https://www.myh.se/validering-och-seqf/for-dig-som-arbetar-med-validering-och-branschvalidering/branschvalideringskartan> (hämtad 2023-07-05).

Myndigheten för yrkeshögskolan. 2023. *Projektsida för ESF-projektet BOSS*
<https://www.myh.se/validering-och-seqf/vara-projekt-inom-validering-och-seqf/esf-projektet-boss> (hämtad 2023-07-05).

Myndigheten för yrkeshögskolan. 2023. *Resultat – branschvalidering och kvalifikationer*
<https://www.myh.se/validering-och-seqf/statsbidrag-branschvalidering-och-kvalifikationer/resultat-utlysningar> (hämtad 2023-07-05).

Myndigheten för yrkeshögskolan. 2023. *Statistisk årsrapport 2023*.

Myndigheten för yrkeshögskolan. 2023. Åtterrapporering av regeringsuppdrag för en snabbare och mer flexibel väg till en yrkeshögskoleexamen, YH-flex. MYH 2020/3001.

Myndigheten för yrkeshögskolan. 2023. *Slutrapport av ESF-projektet Valideringslyft*. MYH 2020/4513.

Mälardalens universitet 2022. *Årsredovisning*

Regeringskansliet. 2022. Pressmeddelande: *Ökad enhetlighet ska förbättra möjligheterna till validering*, 2022-11-28. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/11/okad-enhetlighet-ska-forbatta-mojligheterna-till-validering/> (hämtad 2023-07-05).

Regeringen, Näringsdepartementet. 2021. Regeringsbeslut om uppdrag att stödja arbetet med att utveckla effektiva strukturer för validering på regional nivå. N2021/03082.

Regeringen, Utbildningsdepartementet. 2018. *Uppdrag om att skapa fler vägar in i läraryrket*. U2018/03202/UH.

Regeringen, Utbildningsdepartementet. 2021. Regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Statens skolverk.

Skolverket. 2022. Beredning om stöd till kommunerna kring inledande kartläggning av presumtiva elever och validering inom komvux. Dnr. 7.5.2–2022:361

Skolverket. 2022. PM: Elever och studieresultat i kommunal vuxenutbildning.

Stockholms universitet 2022. *Årsredovisning*

Sveriges lantbruksuniversitet 2022. *Årsredovisning*

Södertörns högskola 2022. *Årsredovisning*

Umeå universitet 2022. *Årsredovisning*

Universitets- och högskolerådet. 2023. *Recognition of prior learning.*

<https://www.uhr.se/publikationer/publikationsbutiken/recognition-of-prior-learning-in-practice.-putting-policies-to-work--experiences-from-two-years-of-peer-learning/> (hämtad 2023-08-18)

Universitets- och högskolerådet. 2023. *Antagning till grundnivå.*

<https://www.uhr.se/studier-och-antagning/tilltrade-till-hogskolan/Antagning-till-grundniva/> (hämtad 2023-08-18).

Universitetskanslersämbetet. 2021. Uppföljning av lärosätenas bedömning av reell kompetens.

Uppsala universitet 2022. *Årsredovisning*

Proposition 2021/22:123, Validering för kompetensförsörjning och livslångt lärande

Valideringsdelegationen. 2018. Valideringsdelegationens årliga redovisning, maj 2018.

Valideringsdelegationen. 2019. Läge och utveckling av validering – årlig redovisning, maj 2019.

Örebro universitet 2022. *Årsredovisning*

Bilagor

Bilaga 1. Respondenter 2022 års uppföljning för branschvalidering

Branschrådet svensk massage
Byggindustrins yrkesnämnd
Elbranschens centrala yrkesnämnd (ECY)
Fastighetsbranschens utbildningsnämnd
Frisörföretagarna
Grafiska företagen
Handelsrådet
IKEM – Innovations- och kemiindustrierna
Måleribranschens yrkesnämnd
Naturbrukens yrkesnämnd
Riksorganisationen svenskt underhåll
Statens Institutionsstyrelse
Skogsbrukets yrkesnämnd
Skärteknikcentrum (CNC-teknik)
Sobona
Svenska gjuteriföreningen
Svensk industrivalidering
Sveriges lås- och säkerhetsleverantörers riksförbund (SLR)
Servicebranschens yrkesnämnd (SRY)
Svetskommissionen
Trädgårdsnäringens centrala yrkeskommitté (TCYK)
Sveriges textil- och modeföretag (TEKO)
Trä- och möbelföretagen (TMF)
Transportföretagen
Transportfackens yrkes- och arbetsmiljönämnd (TYA)
Utbildningsrådet för hotell och restauranger (UHR)
VVS-branschens yrkesnämnd
Vård- och omsorgscollege (VOC)
Yrkesnämnden för film & tv

Bilaga 2: Tabell som visar antalet valideringar fördelat på yrkesområden 2022 samt information om valideringen är operativ, nivåplacerad enligt SeQF samt upphandlad av Arbetsförmedlingen.

Modell	Yrkesområde	Validering	Kravprofil	SeQF	AF upphandlad	Antal
Avfall/återvinning						27
Avfall/återvinning	Arbete med återbrukshantering	Operativ	Aktuell	Ej planerad	Nej	*
Avfall/återvinning	Arbetsledare avfallshantering/återvinning	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Nej	*
Avfall/återvinning	Chaufför renhållningsbil	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Nej	*
Avfall/återvinning	Introduktion ÅVC	Operativ	Aktuell	Ej planerad	Nej	*
Avfall/återvinning	Medåkare renhållningsbil	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Nej	*
Avfall/återvinning	Transportledare	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Nej	*
Avfall/återvinning	Återvinningsarbetare ÅVC	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Nej	*
Behandling	Behandlingspedagog	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Information saknas	71
Bygg/anläggning	Betongarbetare	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Ja	1
Bygg/anläggning	Golvläggare	Utvecklas	Aktuell	Nivåplacerad	Nej	1
Bygg/anläggning	Maskinförare	Utvecklas	Aktuell	Ansök planeras	Ja	2
Bygg/anläggning	Plattsättare	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Ja	3
Bygg/anläggning	Träarbetare	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Ja	18
Bygg/anläggning	Väg-och anläggningsarbetare	Operativ	Aktuell	Ej planerad	Nej	2
CNC Teknik	Blått certifikat (produktionstekniker)	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Ja	91
CNC Teknik	Grönt certifikat (CNC-operatör)	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Ja	1 360
Elteknik	Installationselektriker	Operativ	Aktuell	Information saknas	Ja	65
Energi	Beredare elnät	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Nej	1
Energi	Distributionselektriker belysning	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Nej	1
Energi	Distributionselektriker fjärrvärme	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Nej	1
Energi	Distributionselektriker ledningsnät	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Nej	1
Energi	Driftledare elnät	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Nej	1
Energi	Drifttekniker kraft-/fjärrvärme/fjärrkyla	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Nej	1
Energi	Kundservicemedarbetare	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Nej	1
Energi	Projektör elnät	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Nej	1

Fastighet/parkering	Fastighetsskötsel bas	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Nej	14
Fastighet/parkering	Fastighetsunderhåll	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Nej	14
Fastighet/parkering	P-anläggningsskötare	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Nej	14
Fastighet/parkering	P-vakt civilrättslig	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Nej	14
Fastighet/parkering	P-vakt offentligrättslig	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Nej	14
FAVAL	Fastighetsförvaltare	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Nej	29
FAVAL	Fastighetsingenjör	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Nej	6
FAVAL	Fastighetsskötare	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Ja	36
FAVAL	Fastighetstekniker	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Ja	111
FAVAL	Fastighetsvärd	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Ja	11
Fiber/stadsnät	Fiberinstallatör	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Nej	1
Fiber/stadsnät	Fibertekniker	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Nej	1
Film/TV	Film och tv BAS	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	På gång	15
Fordon	Personbilmekaniker	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Ja	8
Frisör	Frisör	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Nej	25
Grafiska	Digitaltryckare	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	0	2
Grafiska	Grafisk Grund	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Nej	2
Hotell/restaurang	Kock	Revideras	Inaktuell	Ej planerad	Ja	40
Industrivalidering	Automation BAS	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Ja	24
Industrivalidering	Industriteknik BAS	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Ja	2 114
Industrivalidering	Underhåll BAS	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Ja	60
Måleri	Byggnadsmålare	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Ja	60
Personlig assistans	Personlig assistent	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Nej	1
Personlig assistans	Samordnare assistans	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Nej	1
Rehab/massage	Certifierad massör	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Nej	234
Rehab/massage	Medicinsk massageterapeut	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Nej	22
Skogsbruk	Skogsmaskinförare föryngring	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	På gång	49
Skogsbruk	Skogsmaskinförare gallring	Operativ	Aktuell	Ej planerad	På gång	10
Skogsbruk	Skogsmaskinförare skotning	Operativ	Aktuell	Ej planerad	På gång	50
Skogsbruk	Skogsvårdare plantering	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	På gång	4

Skogsbruk	Skogsvårdare röjning	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	På gång	11
Städ/service	Introduktion städ	Operativ	Aktuell	Ej planerad	På gång	21
Städ/service	SRY Hemservice	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	På gång	64
Städ/service	SRY Sanering Bas	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Nej	1
Städ/service	SRY Städ Bas	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	På gång	405
Städ/service	SRY Städservice	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	På gång	476
Svetsvalidering	Svets BLÅ	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Ja	16
Svetsvalidering	Svets GRÖN	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Ja	68
Svetsvalidering	Svets SVART	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Nej	27
Svetsvalidering	Svets VIT	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Ja	3
Träteknik						42
<i>Träteknik</i>	<i>CNC-operatör</i>	<i>Operativ</i>	<i>Aktuell</i>	<i>Ansök planeras</i>	<i>På gång</i>	<i>**</i>
<i>Träteknik</i>	<i>Hyveloperatör</i>	<i>Utvecklas</i>	<i>Finns ej</i>	<i>Ansök planeras</i>	<i>På gång</i>	<i>**</i>
<i>Träteknik</i>	<i>Maskinsnickare</i>	<i>Operativ</i>	<i>Aktuell</i>	<i>Ansök planeras</i>	<i>På gång</i>	<i>**</i>
<i>Träteknik</i>	<i>Produktionspersonal trähusindustri</i>	<i>Operativ</i>	<i>Aktuell</i>	<i>Ansök planeras</i>	<i>På gång</i>	<i>**</i>
<i>Träteknik</i>	<i>Specialsnickare</i>	<i>Revideras</i>	<i>Inaktuell</i>	<i>Ansök planeras</i>	<i>På gång</i>	<i>**</i>
<i>Träteknik</i>	<i>Ytbehandlare</i>	<i>Operativ</i>	<i>Aktuell</i>	<i>Ansök planeras</i>	<i>På gång</i>	<i>**</i>
Underhållsteknik	Underhållsledare	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Nej	30
Underhållsteknik	Underhållstekniker (multi skill)	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Nej	21
Utemiljö	Utemiljö bas	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Nej	98
Utemiljö	Yrkesbevis 1 - skötsel/förvaltning	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Nej	27
Utemiljö	Yrkesbevis 2-13, TCYK	Operativ	Aktuell	Ej planerad	Ja	63
Vatten/avlopp	Drifttekniker vattenverk	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Nej	2
Vatten/avlopp	Drifttekniker reningsverk	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Nej	2
VVS	VVS-montör	Operativ	Aktuell	Ansök planeras	Ja	53
Vård/omsorg	Undersköterska	Operativ	Aktuell	Nivåplacerad	Ja	202
Vård/omsorg	Vårdbiträde	Operativ	Aktuell	0	Ja	5

*För modellen Avfall och återvinning finns inte uppgifter för respektive yrkesområde.

Antalet valideringar uppges för samtliga områden. Källa: MYH.

** För modellen Träteknik finns inte uppgifter för respektive yrkesområde. Antalet valideringar uppges för samtliga områden. Källa: MYH.

Rätt kompetens i rätt tid.

Myndigheten för yrkeshögskolan

Myndigheten för yrkeshögskolan
Box 145, 721 05 Västerås, Sweden
www.myh.se